

«LJUDSKA PRAVICA»
USTANOVljena 5. OKTOBRA
1934 # MED NARODNOOSVO-
BODLNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL 1951 KOT DNEV-
NIK. NATO PA KOT TEDNIK
OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z «BORBO»

Leto XXI. Stev. 107
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVEC
UREJA UREDNIŠKI ODBOR
Lest izhaja vsak dan razen
petka. # Cena 10 dinarjev

POROČILO O OBISKU ADNANA MENDERESA V BEOGRADU

Orodje miru in varnosti

Edvard Kardelj in Koča Popović bosta jeseni obiskala Turčijo

Beograd, 8. maja (Tanjug). Ob zaključku obiska turških državnikov je bilo nocoj objavljeno naslednje uradno poročilo:

Ministrski predsednik republike Turčije, Nj. eksp. g. Adnan Menderes je bil od 4. do 9. maja 1955 na uradnem obisku v Jugoslaviji. V turški vladni delegaciji so bili razen g. Menderesa tudi podpredsednik vlade g. Fatim Rustu Zorlu, podtajnik pri predsedstvu vlade g. Ahmed Salih Korur, generalni tajnik zunanjega ministrstva g. Nuri Birgi, veleposlanik republike Turčije v Jugoslaviji g. I. Sadi Kavur, pomočnik načelnika generalnega štaba general

Rustu Erdelhan in drugi sodelavci ministrskega predsednika.

Med bivanjem v Jugoslaviji so imeli g. Menderes in njegovi sodelavci več razgovorov s predsednikom republike Josipom Brozom Titom, podpredsednikom Zveznega izvršnega sveta Edvardom Kardeljem, državnim tajnikom za zunanje zadeve Kočo Popovićem in drugimi jugoslovanskimi predstavniki.

Ti razgovori so omogočili odkrito izmenjavo misli tako o splošnem mednarodnem položaju kakor tudi o vprašanjih, ki se neposredno tičejo odnosov med obema deželama. Posebna pozornost je bila

posvečena razvoju sodelovanja med Turčijo, Grčijo in Jugoslavijo v okviru ankerskega in blejskega sporazuma. Z zadovoljstvom je bilo ugotovljeno, da se to sodelovanje uspešno razvija na vseh področjih in da je možen njegov nadaljnji razvoj. Poudarjena je bila vloga, ki jo je trojna zveza odigrala in ki jo mora tudi v prihodnje igrati kot instrument miru in varnosti na tem področju ter potemtakem tudi kot element splošnega miru.

Med obiskom je bila tudi potrjena obojestranska želja po nadaljnjem razvijanju gospodarskih odnosov med obema deželama, kar je prišlo do konkretnega izraza v sklenitvi petletnega sporazuma o dobavi žita in bombaža ter sporazuma o medsebojnem kreditiranju blagovne menjave.

Predsednik vlade g. Menderes je povabil podpredsednika Kardelja in državnega tajnika Kočo Popovića, naj uradno obiščeta Turčijo. Jugoslovanska državnika sta povabila sprejela in izrazila upanje, da bi do tega obiska utegnili priti še letos jeseni.

Na kosilu pri Adnanu Menderesu

Beograd, 8. maja. (Tanjug.) Predsednik turške vlade in zunanji minister g. Adnan Menderes, ki se je davi vrnil iz Zagreba, je popoldne priredil kosilo v dvoru na Dedinju. V gosteh so bili predsednik Zvezne ljudske skupščine Moša Pijade, podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj in Svetozar Vukmanović, predsednik Ljudske skupščine Srbije Petar Stambolić, državni tajnik za zunanje zadeve Koča Popović, načelnik generalnega štaba generalpodpolkovnik Ljubo Vučković in drugi. Na kosilu sta bila tudi turški veleposlanik g. Sadi Kavur in grški veleposlanik g. Filon Filon.

Gospodarsko sodelovanje

s Turčijo bo poglobljeno z novima gospodarskima sporazumoma, ki sta bila včeraj sklenjena v Beogradu

Beograd, 8. maja. (Tanjug.) Danes je bil v Beogradu sklenjen sporazum s Turčijo o obveznih dobavah pšenice in bombaža in o medsebojnem kreditiranju.

S prvim se je Turčija zavezala, da bo v prihodnjih petih letih dobavila Jugoslaviji, Jugoslavija pa kupila od Turčije najmanj 100.000 ton pšenice oziroma 20% turških izvoznih presečkov pšenice, a tako, da gre obveznost samo do 200.000 ton letno. In Turčija se je zavezala, da bo dobavila Jugoslaviji pa kupila najmanj 4000 ton bombaža letno. Z drugim sporazumom obe deželi zagotavljata medsebojni brezobrestni kredit v znesku 6 milijonov dolarjev, da bo moč premagovati težave v razvijanju blagovne menjave, ki so nastajale v dosednji menjavi pred-

vsem zaradi sezonskega značaja turškega izvoza.

Oba sporazuma sta bila sklenjena na 5 let, kar pomeni element večje stabilnosti v blagovni menjavi in sploh v gospodarskem sodelovanju med obema deželama. Oba sporazuma bosta skupaj s sporazumom o blagovni izmenjavi, sklenjenim 3. maja v Ankari, s katerim je bil določen obojestranski obseg blagovne menjave za letos na 50 milijonov dolarjev, pripomogli k nadaljnji poglobitvi gospodarskega sodelovanja in prijateljskih stikov med obema zavezniskima deželama.

Protokola obeh sporazumov sta podpisala za Jugoslavijo podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanović, za Turčijo pa njen podpredsednik vlade Fatim Zorlu.



S svečane komemoracije na grobovih padlih borec in talcev v Ljubljani

SVEČANA KOMEMORACIJA NA GROBOVIH BORCEV

Spomin na padle borec in talce ne bo nikoli ugasnil

Na komemoraciji je govoril tovariš Janez Vipotnik

Ljubljana, 8. maja. Z vseh strani Ljubljane so danes dopoldne prihajale številne skupine ljudi na ljubljansko pokopališče, kjer se je okrog grobov padlih borec in talcev zbrala že pred 10. uro velika množica. Prišli so tudi predstavniki naših oblastnih in političnih organov, med njimi predsednik in podpredsednik Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS Boris Kraigher in dr. Marijan Breclj, tovariši Ivan Maček, Boris Žihel, Jože Rus, Janez Hribar, Tone Fajfar, Ferdo Kozak, Marjan Dermastia in drugi.

Slovesna komemoracija ob lepem preurejenem grobišču nepozabnih žrtev, s katero so se ob 10-letnici osvoboditve svojci, politični delavci in tovariši poklonili spominu padlih borec in

talcev, se je začela ob desetih. Godba JLA je zaigrala žalostinjo, nato pa je sekretar Okrajnega komiteja ZKS tovariš Janez Vipotnik v toplih in pretresljivih besedah obudil spomin na vse

tiste, ki so s svojo žrtvijo utrlj pot svobodi in socialističnemu razvoju.

Govor tovariša Vipotnika

Ob prazničnem razpoloženju desetletnice osvoboditve Ljubljane, ko nam spomin, živ in svetel, odkriva sijajne dogodke ob zmagovitih končani vojni, se z najgloblji spoštovanjem spominjamo predvsem tudi vseh tistih nepozabnih ljudi, ki so za zmago naših narodov, za svobodo našega ljudstva darovali največ, kar so imeli, svoje življenje. Na tem grobišču, ki ga danes odkrivamo, počiva v tri sto dvaindvajsetih grobovih tri sto tridesetdeset junakov. Med njimi so partizani — nekatere so njihovi domači prenesli iz grobov v šumskih gozdovih — med njimi so talci, med njimi so narodni heroji. Mnogi izmed njih so bili odgovorni politični delavci, organizatorji in voditelji, ki so zaželeli v velikem boju proti tiraniji in okupatorju, se več pa je bilo — rekel bi — tihih, skoraj neopaznih borec, ki jih je njihova smrt po neutrudnem delu za pravično stvar postavila v isto vrsto z največjimi junaki. Vse te naše drage mrtve tovariše je prešinjala vroča, zvesta, borbena ljubezen do domovine, tako vroča in zvesta, da jih je dvignila do najvišje žrtve, ki jo zmora človek, do darovanja lastnega življenja. Ko gledamo grobove in imena, vklesana v ta mrzli kamen, nam mrtve črke obujajo podobe ljudi, živih in veselih, polnih poguma in volje do zmage. Zašume nam gore in zelene hoste, zašlišimo odmev boja, v katerega je v najtesnobnejših urah slovenske zgodovine moralo poseči vse, kar je bilo na tej naši zemlji postegnega. Vrstijo se ranjeni in mrtvi, nepregledna vrsta jih je, in v njihove krvi rdeče, kakor pravi pesem, vstajajo zmerom novi borci in zmerom više dvigajo zastavo svobode. Iz preteklosti se pridružujejo še drugi, borci iz zapovor in jetnišnic, nečloveško iznakaženi od mučenja, ljudje, ki niso klonili pod strahotami trpinčenja, ker so bili prepričani, da prispevajo svoj delež k zmagi neizmerno pravične stvari, vrste se junaki iz Gramozne jame in drugih krajev, kjerkoli je bila prelita kri za svobodo.

Ali lahko do kraja ocenimo njihovo žrtve, žrtve, iz katere se je razcvetela svoboda, žrtve, iz katere se odpira lepše življenje nam in bodočim rodovom. Vsa ta življenja so neizbrisno zazidana (Nadaljevanje na 2. strani)

DRUGI DAN PARIŠKEGA DIPLOMATSKEGA TEDNA

OB USTANOVITVI ZAHODNOEVROPSKE ZVEZE

še vrsta nerešenih mednarodnih vprašanj

Pariz, 8. maja (AFP). Diplomatska dejavnost v Parizu je bila tudi danes zelo živahna. Ameriški zunanji minister Dulles se je dopoldne sestel z britanskim ministrom Macmillanom. Malo kasneje je kancler Adenauer sprejel Macmillana v zahodnonemškem veleposlaništvu. Britanski zunanji minister se je končno sestel še s kanadskim zunanjim ministrom Pearsonom.

Po teh sestankih je bil Macmillan skupaj z Dullesom gost na kosilu, ki jima ga je priredil francoski zunanji minister Pinay. Popoldne ob treh so se začeli njih skupni razgovori.

Razpravljali so o avstrijski državni pogodbi, o združitvi Nemčije in o odnosih z Vzhodom, oziroma o konferenci štirih velikih sil. V diplomatskih krogih zatrjujejo, da so danes sklenili povabiti SZ na konferenco štirih ministrskih predsednikov ali zunanjih ministrov.

Adenauer ne nasprotuje britanskemu načrtu, rajši pa bi videl, če bi bila konferenca šele konec leta. Pri tem sodi, da potrebujejo zahodne države več časa, da bi »uredile dopolnilne sile, ki so si jih pridobile s sprejemom Zahodne Nemčije v Atlantsko zvezo».

Vabilo bodo poslali v Moskvo najbrž v tork ali sredo, ko bodo zunanji ministri 15 članic Atlantske zveze proučili in odobrili načrt o tej konferenci.

Ob petih se je z njimi sestel tudi Adenauer, ki je imel pred tem daljši razgovor z nizozemskim zunanjim ministrom Bayenom. To je bilo prvič, da je nemški kancler sodeloval na periodični konferenci zahodnih zunanjih ministrov.

Nocoj je ameriški zunanji minister priredil večerjo francoskemu zunanjemu ministru Pinayju. Včerajšnji prvi dan tedna ve-

like diplomatske dejavnosti v Parizu je bil zaključen sinoči z ustanovitvijo Zahodnoevropske zveze in imenovanjem glavnih funkcionarjev te nove evropske obrambne organizacije.

Ceprav niso objavili poročila tako imenovanega odbora za standardizacijo in proizvodnjo orožja, ki je imel nalogo pripraviti organizacijo evropske agencije za kontrolo in standardizacijo orožništva, objavljene je iz komunique, objavljenega po sinočnjem sestanku zunanjih ministrov sedmih držav videti, da odbor svojega dela ni uspešno zaključil, vsaj ne v tistem smislu, kakor si ga je prvotno zamislila večina organizatorjev Zahodnoevropske zveze. Namesto naddržavne organizacije, ki bi skrbelo za izenačenje vojne proizvodnje in kontrolo oboroževanja ter razdeljevala ameriško vojaško pomoč članicam zveze, na čemer je zlasti vztrajala francoska zbornica v debatu o ratifikaciji pariških sporazumov, so zdaj ustanovili stalni odbor, katerega naloga bo razvijati čim tesnejše sodelovanje na področju oboroževanja in proučiti ter najti možnosti za čim boljše

opremo in oskrbo oboroženih sil članic Zahodnoevropske zveze.

Nesoglasja glede Južnega Vietnama

Francosko-ameriški razgovori o Indokini, katerim se je kasneje pridružil tudi britanski zunanji minister Macmillan, so se zaključili sinoči s popolnim nesoglasjem med ZDA in Francijo. Ministrski predsednik Faure si je prizadeval, da bi vprašanje Indokine, zlasti še Južnega Vietnama obravnavali v okviru splošnega položaja na Daljnem vzhodu. Vztrajal je na obveznostih, ki jih je Francija prevzela pred letom dni v Zenevi, zlasti še v zvezi z razpisom splošnih svobodnih volitev na vsem vietnamskem ozemlju, ki bi morale biti prihodnje leto.

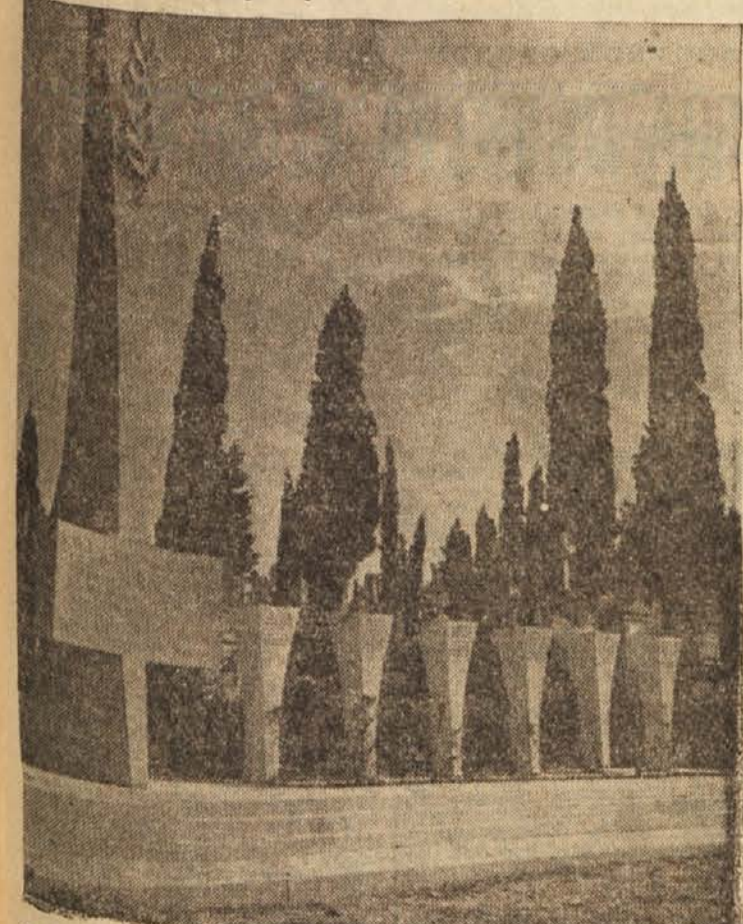
Toda Dulles je vztrajal na odgovornosti ZDA in Francije za ohranitev statusa quo v Južnem Vietnamu in je dal nedvoumno razumeti, da bodo ZDA tudi v prihodnje z vsemi silami pomagale Din Diemu, o katerem sodijo, da je edini sposoben organizirati protikomunistični režim v Južnem Vietnamu.

Pogoj ZDA za konferenco štirih

Vprašanje konference s Sovjetsko zvezo je bilo predmet posebnih razgovorov samo med britanskim in ameriškim zunanjim ministrom. Velika Britanija terja čimprej konference štirih ministrskih predsednikov. Konferenca naj bi bila kratka in ministrski predsedniki naj bi dejansko samo določili splošne oblike dela ter dali skupna navodila zunanjim ministrom in strokovnjakom, ki bi proučevali podrobnosti spornih problemov in natanko zasnovali rešitve tistih vprašanj, o katerih

bi se ministrski predsedniki poprej sporazumeli. Ko bi potem zunanji ministri svoje delo zaključili, bi se ministrski predsedniki spet zbrali, da bi potrdili dosežene sporazume.

ZDA pa trdijo, da se sveliki štirje lahko sestanejo šele, ko bo dovolj jamstev, da bo konferenca uspeša. Ta pogoj bi bil po njihovem mnenju izpolnjen, ko bi konferenca štirih zunanjih ministrov uspešno rešila nemško vprašanje.



Spomenik borcem JLA, ki so padli za osvoboditev Trsta in ki je bil včeraj slovesno odkrit na tržaškem vojaškem pokopališču pri Sveti Anli

KAJ PRAVI ADENAUER

o obnovi nemškega militarizma in nacizma

London, 8. maja (AFP). V razgovoru z dopisnikom britanskega časopisa «Sunday Dispatch» je kancler Adenauer izjavil, da militarizem nima več mesta v Nemčiji in da je nemški narod sprejel najnujno ponovno oborožitev šele po zrelem premisleku. Na vprašanje, ali so v Zahodni Nemčiji še ponekod na krmilu bivši nacisti, je kancler odgovoril, da obstoje »zadostni dokazi, da je nacionalsocializem izginil iz političnega, gospodarskega in kulturnega življenja in da ni nobenega namena, da bi se nazaj vrnil. Vendar je namen, da obnovi nacizma v Nemčiji».

sto izražajo v tujini, ker so še zdaj na visokih položajih v trgovini, industriji in upravi bivši nacisti, je Adenauer rekel: »Noben podcenjevali teh dejstev. Moram pa reči, da zdaj na vodilnih položajih ni nobenega nacističnega, ki je kriv zločinov, ali ki je ostal zvest hitlerjevskemu režimu.»

Glede odnosov s Sovjeti je Adenauer rekel, da je bila z ratifikacijo pariških sporazumov ustvarjena podlaga za pogajanja z Moskvo o vseh mednarodnih problemih, vstevši varnost ZSSR v okviru evropskega varnostnega sistema.

Vremenska napoved

za ponedeljek, dne 9. maja:
Lepo, sončno vreme z delno oblačnostjo. Temperatura ponoči med 2 in 6, na Primorskem do 10, čez dan do 23. Zjutraj rahla megla.

SVEČANA KOMEMORACIJA na grobovih borcev in talcev v Ljubljani

(Nadaljevanje s 1. strani)

v temelje stavbe socialistične Jugoslavije. Veličina njihove žrtve dobiva po desetih letih svobode še globljo ceno, še svetlejši blesk. Jugoslovansko ljudstvo s svojo borbo za mir, za enakopravnost, za pravico in resnico, pa tudi za borbo za resnični demokratični

ptice pojo nad grobovi pesem za hvale in občudovanja. Toda spomin nanje in na vse mrtve junake bo ostal v nas svetel in čist, kakor je svetla in čista njihova žrtev za lepšo prihodnost našega ljudstva. Mi pa se bomo najbolj častno oddolžili njihovemu spominu, če se bomo jasno zavedali

cela vedno nove in nove borbe, da so vstopali v prvo bojno črto, v borbo za zmago nad tujcem in njegovim mračnjastvom.

Z dostojanstvenim ponosom obiskujemo ta tihi sveti prostor na robu našega junaškega mesta in prinašamo cvetja, ki naj priča o naši globoki ljubezni do žrtev velike vojne.

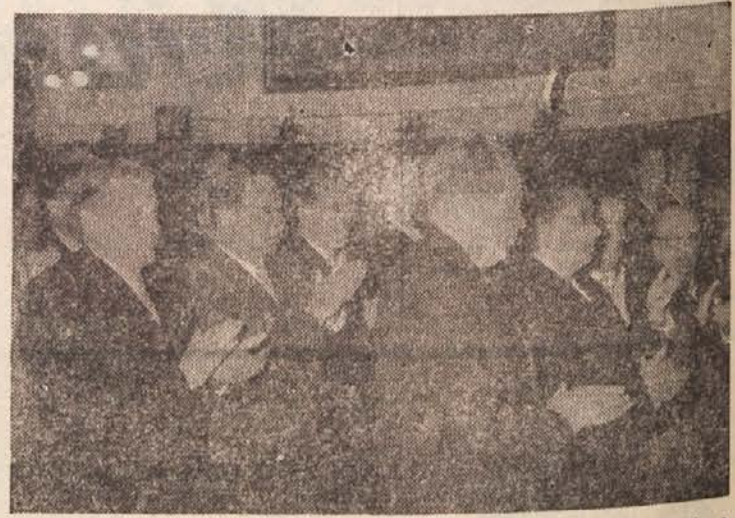
Slovensko ljudstvo in vsi naši narodi ne bodo nikoli pozabili svojih sinov in hčera, ki se niso pomišljali preliti krvi za svobodo svoje zemlje. V ljubezni do te zemlje, v žrtvovanju za srečnejše, pravičnejše življenje jih je vzgajala Zveza komunistov, jih vodila in prekalila v junake. Njihova imena so za zmerom zapisana v srcu našega ljudstva, danes in v bodoče, kajti kdor se zna žrtvovati za skupnost — pravi pesnik — se vzdigne v življenje, ko pade v smrt.

Slava padlim junakom!

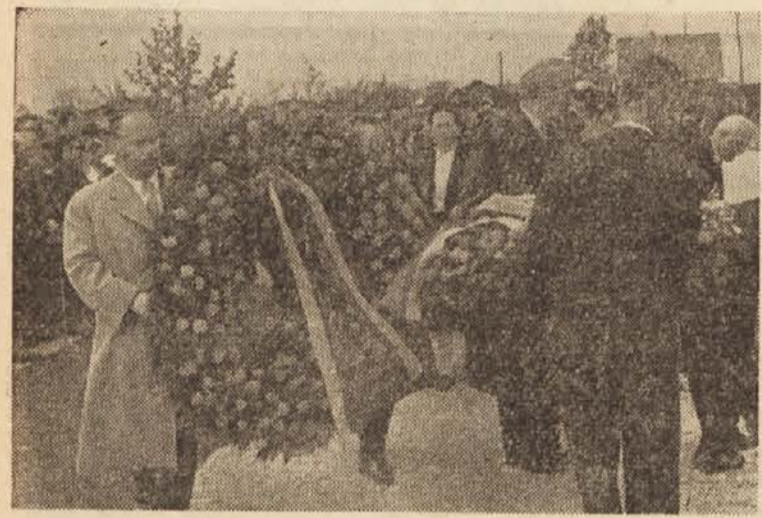
Mnogim navzočim so se ob besedah tovariša Vipotnika in ob žalostinki, ki jo je po njegovem govoru zapel Invalidski pevski zbor, orosile oči, saj počiva pod zeleno rušo tolikanj nadobudnih, mladih življenj, katerih žrtev je pripomogla k slavni zmagi pred desetimi leti. Med igranjem godbe JLA in medtem, ko sta recitirala pesmi Sava Sever in Ročak, so zastopniki oblastnih in političnih organov ter zastopniki kolektivov ter družbenih organizacij začeli polagati vence na grobove padlih borcev in talcev. V nekaj minutah se je prostrana trata spremenila v cvetoč vrt

rdečih nageljnov. Vsa slovesnost in poklonjeno cvetje nam priča, kako nevenljiv je spomin na žrtve našega boja in kako globoko hvaležnost občuti naše ljudstvo do svojih herojev sedaj, ko uživa v svobodi in mirni graditvi sadove, ki so vzklili iz krvi tolikih padlih junakov.

Po končani slovesnosti so se ljudje pretreseni, hkrati pa ponosni na svoje sinove in hčere, ki so žrtvovali življenja za svobodo, začeli razhajati, čuteč, da spomin na padle ne bo nikdar umrl.



S sobotne slavnostne seje Mestnega ljudskega odbora Ljubljane



V imenu Ljudske skupščine LRS sta položila vence podpredsednik Skupščine dr. Ferdo Kozak in tajnik dr. Miha Potočnik, v imenu Izvršnega sveta LRS pa predsednik Sveta Boris Kraigher in podpredsednik dr. Marijan Brečelj

socialistični razvoj uživa v svetu iz dneva v dan večji ugled. Jugoslovansko ime, nekoč neznano in tuje, dobiva ne le pri malih, marveč tudi pri velikih narodih, ne le pri sosedih, marveč daleč po širnem svetu vsebinsko in zven. Zastirani in izkoriščani narodi čutijo v socialistični Jugoslaviji in njenih sijajnih voditeljih svoje zavestnike in branilce, čutijo moralno oporo v svoji borbi za pravičnost in enakopravnost. In ugled naše domovine v svetu v boju za mir in nadaljnji razvoj teoretične socialistične misli krepi zavedna delavska gibanja.

Ce naša dežela v boju za napredek ustvarja nekaj novega, tedaj naše pokolenje lahko z največjim ponosom zre na svoj zgodovinski osvobodilni boj, ki je začel smer današnjemu in bodočemu razvoju naše socialistične skupnosti, in čena prelite krvi junakov borcev in talcev si je v zmerom večji, mednarodni veličini.

Ce smo se danes zbrali na tem posvečenem kraju prijatelji, znanci in bojni tovariši, otroci in žene, očetje in matere ustrujenih, nas je pripeljalo k počastitvi mrtvih junakov globoko občudovanje in spoštovanje njihove žrtve, in če nam ob hvaležnem spominu nanje solze v oči, se jih ne sramujmo, kajti to niso solze žalosti, marveč solze ponosa.

V tem mirnem kraju, katerega ime se je tako tragično zarezalo v zavest naših ljudi, je našlo svoj pokoj le majhno število junakov. Posvetimo danes, ko nam ob desetletnici osvoboditve prekipava srce od veselja nad zmago in uspehi, vsaj za nekaj trenutkov svoje misli tudi vsem tistim, katerih kosti frohnijo po tihih pokopališčih, globokih gozdovih in temnih grobajih, po cvetočih travnikih in zoranih poljih širom po naši domovini, pa tudi po koncentracijskih taboriščih v tujini. Mnogi teh grobov bodo danes prav tako obiskani, veliko pa je padlo naših ljudi, za katerih zadnje počivališče nihče ne ve. Naj jim veter in

svojih nalog in če bomo vztrajali na poti, ki nam je načrtana, kajti na tej poti se poraja nova doba. Naj nam kri padlih junakov spet in spet priliva osvežujočih moči, kakor je v osvobodilni borbi kli-

PROSLAVA 10-LETNICE TELESNE VZGOJE V JUGOSLAVIJI

Telesna vzgoja je važno družbeno delo je poudaril v svojem govoru tovariš Rodoljub Čolakovič

Beograd, 8. maja. — Sinoči je bila svečana akademija v proslavo desetletnice telesne vzgoje v Jugoslaviji. Proslava je bila v Domu JLA v Beogradu. Govoril je tudi podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Rodoljub Čolakovič.

Potem ko je pojasnil uspehe našega telesnovzgojnega gibanja v minulih 10 letih, je Rodoljub Čolakovič poudaril, da kljub temu ne moremo biti zadovoljni s stanjem telesne kulture pri nas. Rekel je, da je glavna stvar, ki se je bomo morali v prihodnje vztrajno lotiti, boj proti konservativnemu gledišču o telesni kulturi. »Zame je telesna vzgoja ljudstva važno družbeno delo,« je poudaril podpredsednik Zveznega izvršnega sveta, »delo, ki ga ne moremo dovolj vrednotiti, kajti od tega, kako bomo s telesno kulturo prodrli v široke ljudske množice, je odvisno marsikaj v naši družbeni skupnosti.«

Podpredsednik Čolakovič se je zlasti dotaknil vprašanja »izmalicega pojmovanja« telesne vzgoje v nekaterih naših šolah in v šoli na splošno. Rekel je, da imamo v 90% naših šol glavne pogoje, da bi se lahko mladina ukvarjala s telesno vzgojo vsak dan, da pa je določitev ur telesne vzgoje čisto odvisna od pojmovanja direktorja ali proforskega zbora, ki pa nimata zmeraj dovolj razumevanja za to. »Po mojem mnenju,« je rekel Rodoljub Čo-

lakovič, »naši pedagogi v tem oziru niso dovolj aktivni. To vprašanje premalo obravnavajo, vsaj nekateri, in ne vidijo, kako prav telesna kultura ustvarja določene navade, ki vplivajo na vzgojo volje, vztrajnosti, določene moralnih vrlin, nujno potrebnih človeku slihehne družbene skupnosti, socialistične pa še posebej.«

Rodoljub Čolakovič je poudaril, da bi s še večjim razvojem telesne kulture v naših šolah polagoma odpadli tudi mnogi drugi problemi, na katere zadevajo pedagogi v šolah. »Mislim predvsem na razne lastnosti, na katere se naši vzgojitelji po pravici pritožujejo pri določenem številu učencev. Gre za nekatere anarhistične lastnosti, za popolno pomanjkanje smisla za disciplino, za tovarišstvo, za razne oblike vedenja, nujno potrebne, da bi se lahko v šolah razvila vzgoja in izobrazba.«

Potem je govoril Rodoljub Čolakovič o telovadbi v podjetjih, ki je pri nas dokaj zanemarjena. Le nekateri tovarne so začele v bližini graditi športne naprave ali pa dajejo nekaj denarja za razvijanje telesne kulture svojih delavcev. V tem oziru moramo tako rekoč orati ledino. Nikakor ne bo luksuz, če določimo ob graditvi večjih tovarn, zlasti večjih podjetij, nekaj denarja tudi za telesno kulturo. Prepričan sem, da se bodo našli ljudje, ki po-

reko: »To bo povečalo stroške, investicijske izdatke.« To drži, mislim pa, da je to tako neznaten odstotek v primerjavi s pomembno športnih naprav in telesne vzgoje, da bi se morali odločno boriti proti mnenju, da je to prostor za zabavo, za rajanje teh ljudi.

Potem je Rodoljub Čolakovič omenil še eno napako, ki se zrcali v tem, da posvečamo vso pozornost samo športu, in sicer samo nogometu. Zanj dajemo največ denarnih sredstev državnih organov, podjetij, tovarn in sindikatov.

vojnih letih izdatno pomagala pri obnovi in graditvi. Največje pa je njeno delo, ko je z mladinskimi brigadami v rudnikih, zlasti v premogovnikih, dajala vse od sebe in tako v najtežavnih pogojih življenja dokazala, da je ob visoki socialistični zavesti mogoče premostiti vse težave ter dvigniti delovno storilnost.

V izredno živem razgovoru, v katerega so razen delegatov iz posameznih rudnikov posegli tudi član CK LMS Rudi Bregar, sekretar Okrajnega komiteja LMS Lado Levac in direktorja Ribič in Slapnik, so mladi rudarji razgrnili vrsto aktualnih vprašanj. V glavnem so razpravljali o vlogi mlade generacije v družbenem samoupravljanju v podjetjih, o splošni in strokovni izobrazbi mladih rudarjev, o varnosti dela v rudnikih, o dotoku mladih sil v rudnike ter o udeleževanju rudarske mladine v političnih organizacijah in kulturnih ter športnih društvih. Delegati iz posameznih rudnikov so na zboru kritično podali podobo o stanju in življenju mladih rudarjev in mladinske organizacije na njihovem področju. Proizvodno, politično in kulturno ter športno delo mladih rudarjev priča o lepem uspehih in bogati bilanci ob prvem desetletju, vendar pa ugotavljajo delegati, da bo treba vlogo mlade generacije v rudarstvu še bolj okrepiti. V ta namen bodo mladinske organizacije dajale pobudo za splošno in strokovno izobrazbo, ob kateri bo še nadalje rasel in se oblikoval lik mladih slovenskih rudarjev. Hkrati pa bodo skrbeli za takšno politično in ideološko

podobo mladih rudarjev, ki nam bo v teh letih vzgajala čedalje boljše člane za organe delavskega samoupravljanja in vodstvo mladinskih organizacij. Mlada rudarska generacija se zaveda, da je življenjska raven odvisna izključno od višje delovne storilnosti.

Ob zaključku zbora so navdušeno sprejeli pozdravno pismo predsedniku Ljudske skupščine Slovenije Mihi Marinku.

IZ LJUBLJANE

Odprta je študentska razstava

Včeraj dopoldne so odprli v mali dvorani Slovenske filharmonije v počastitev 10. obletnice osvoboditve razstavo o razvoju študentskega gibanja v Ljubljani.

Rdeča zastava nad Ljubljano

Včeraj dopoldne, ko so množice odhajale na komemoracijo na pokopališče, se je v zraku pojavila rdeča zastava, ki je bila pritrjena na rdečih balončkih, ti pa na vrhu Nebotičnika.

Tereni so proslavili Dan borbene Ljubljane

V proslavo Dneva borbene Ljubljane in 10-letnice osvoboditve so bili tudi na mnogih ljubljanskih terenih govori in svečane akademije, na katerih so se ljudje spominjali trpljenja in borbe med okupacijo in osvoboditve Ljubljane.

OB USTANOVNEM OBCNEM ZBORU

URBANISTIČNEGA DRUŠTVA SLOVENIJE

Danes bo ustanovljeno Urbanistično društvo Slovenije. To društvo bo združevalo strokovnjake raznih strok, znanstvenike in praktike, pa tudi javne delavce, ki se neposredno ali posredno ukvarjajo z vprašanji smotrnega razvoja naših naselij in pokrajin. Današnjega občnega zbora se bodo udeležili geografi, agronomi, ekonomisti, pravniki, gradbeni inženirji, arhitekti, zdravstveni in prosvetni delavci, turistični in še drugi strokovnjaki ter nekateri vidni javni delavci. Pravzaprav nenavadno društvo, saj smo vajeni predvsem društev, ki združujejo ljudi iste stroke.

Naloga novega društva označuje morebiti najbolj v bistvo stavek iz Pravil, predloženih današnjemu občnemu zboru v razpravo, da je eden od namenov društva, širiti urbanistično miselnost, ki vidi v naselju oziroma v pokrajini organizem in na-

sprotuje nepremišljenosti, divji intencivni in anarhičnosti v razvoju naselij in pokrajin. Ta miselnost dobiva pri nas že prve praktične rezultate. Namesto administrativnega planiranja in namestno raznih glede na celoto nepremiš-

ljenih pobud, se javljajo zametki urbanističnih in regionalnih načrtovanj. Načrtovanje, kaj in kako graditi kakem kraju ali pokrajini, postaja vse bolj delo širših krogov strokovnjakov in javnih delavcev. Skratka ne administrativno, znanstveno in izsledke premalo upoštevajoče, večje od naglih zamisli in celo od volje posameznikov odvisno načrtovanje, ampak načrtovanje, temelječe na vseh stranskih študijskih potrebah in elije smotrnosti glede na celoto ureditve. Po naša dežela in področja so si še nesamozelni kraji in področja so si še narečili perspektivne načrte. Za Ljubljano se pripravila Bela knjiga, vprašanje zbira študij o komunalni in regionalni skupina strokovnjakov se je šanila. Skupina strokovnjakov je krajino zavezala za napredek Belo knjigo. Nedavno sta izšli knjižici, nastali iz podobnih prizadevanj: »Gospodarska in kulturnoprosvetna vprašanja okrajna Krško«, ki prinaša gradivo o poljske svetovanja v Čateških Toplicah in 27. in 28. novembra, ter »Vidna obščavnica« brošura s prispevki o spodarskih in prosvetnih zadevah občine in s programski regionalni načrti. Za vseobsežni pokrajinski načrt pa se je oddelček Pomurska zveza občin, prva v državi. Pa tudi drugi god kažejo podobna zanimanja, zlasti zanimanje za zbiranje dokaznega gradiva za upravičenost predloženih investicij v gledišču širših skupnosti.

Uspešnega regionalnega planiranja, sodobnega urbanizma, se ne da zamisliti brez stalnega sodelovanja vseh potrebnih strokovnjakov in javnih oblastnih uradov vseh občinstva. Uspesnega regionalnega planiranja, sodobnega urbanizma, se ne da zamisliti brez stalnega sodelovanja vseh potrebnih strokovnjakov in javnih oblastnih uradov vseh občinstva. Uspesnega regionalnega planiranja, sodobnega urbanizma, se ne da zamisliti brez stalnega sodelovanja vseh potrebnih strokovnjakov in javnih oblastnih uradov vseh občinstva.

»Nikoli več,« je rekel Blaž. »Kozarček ga boš zvrnil, da bo držalo, kar pravimo. Nas ne bi več dobili v taborišče. Nas že ne.«

Prijatelji so se pogovarjali. Tu dva, tam trije. Mnogi, ki so šli na pot, so prislunhli, nekateri pa so zatisnili ušesa. Morda bi morali doživeti, da bi prislunhli in občutili. Noč si je umila obraz v dežju in jutro je vstalo svetlo in čisto. Oster zrak je rezal, da so se pljuča z njim do dna napolnila. Dolga kolona ljudi je stopala proti taborišču. Prav kakor nekaj, samo stražarjev ni bilo. Nekje daleč so odmevali streli, ki so včasih tu naznanjali konec. Sonce je ožarjalo in grelo kvadrato ograjo taborišča. Prvi so se vstopili pod oboke, na katerih je pisalo v jezikih narodov, ki so tu trpeli in umirali: »Nikoli več...«

Dva stražarska stolpa s kitajsko upognjenima strehama sta pošastno čemela, in še eden, drugi...

»Še vedno,« je rekel Blaž in

»Nikoli več,« je rekel Blaž. »Kozarček ga boš zvrnil, da bo držalo, kar pravimo. Nas ne bi več dobili v taborišče. Nas že ne.«

Prijatelji so se pogovarjali. Tu dva, tam trije. Mnogi, ki so šli na pot, so prislunhli, nekateri pa so zatisnili ušesa. Morda bi morali doživeti, da bi prislunhli in občutili. Noč si je umila obraz v dežju in jutro je vstalo svetlo in čisto. Oster zrak je rezal, da so se pljuča z njim do dna napolnila. Dolga kolona ljudi je stopala proti taborišču. Prav kakor nekaj, samo stražarjev ni bilo. Nekje daleč so odmevali streli, ki so včasih tu naznanjali konec. Sonce je ožarjalo in grelo kvadrato ograjo taborišča. Prvi so se vstopili pod oboke, na katerih je pisalo v jezikih narodov, ki so tu trpeli in umirali: »Nikoli več...«

Dva stražarska stolpa s kitajsko upognjenima strehama sta pošastno čemela, in še eden, drugi...

»Še vedno,« je rekel Blaž in

NIKOLI VEČ!

(S poti v Mauthausen)

Izredni vlak je odpeljal. Med hišami se je prebil na polja. Ljudje, Stari, mladi. Sonce, ki je tonilo za hribo, je z zadnjimi žarki barvalo njihove obraze. V zadnjem vagonu je sedel prileten mož. Bil je sam in ko sem ga videl, sem pomislil, da nekoga pričakuje. In res je prišel.

»O, Blaž,« je rekel mož, ki je sedel v kupeju. »Kje si se vzel. Skoraj te ne bi spoznal. Počakaj. Koliko let se že nisva videla? Deset let.«

»Martin, ti?« je odvrnil Blaž. »Pridi, da te objamem. Ni te še pobralo. Tomaža in Ivana si poznal. Ni ju več. Pokopali smo ju.«

»Taborišče ju je pokopalo,« je odvrnil Martin. »Čakala sta na smrt, kdaj bo prišla. Tudi Jurija ni več. Je tu še kdo poznanih?«

»Šel sem skozi vlak. Našel sem jih nekaj čez štirideset. Nekaterih ne poznam, toda mnogo več nas ne more biti. Morda še Stajerska.«

Prijateljta sta sedla. Zdelo se mi je, da imata na sebi zopet progame jetniške obleke in da se bosta uvrstila v tisto nepregledno vrsto tri sto tridesetpetih tisočev

zaznamovanih in še nekaj sto tisočev progastih ljudi, ki niso bili vredni niti toliko, da bi jih uvedli v sezname in jim pritisnili živinsko številklo. Bili so pripeljani samo na zakol. Izdihnil so, ne da bi jih kdo vprašal po imenu.

»Trinajst tisoč naših ni prišlo nazaj,« je rekel Blaž. »Se spominjaš sto osemdeset šestih granitnih stopnic smrti. Kamnite kocke na ramah.«

»Petdeset kilogramov,« je odvrnil Martin. »Se spominjaš, kako mi je capo z železno palico zlomil nogo. Pogledj. Zavihal je hlače. Zamizal sem.«

»Spominjaš se odvrnil prijatelj. »Po stopnicah, okostnjak in petdeset kilogramov na ramah. Če nisi mogel več, strel v glavo.«

»Krematorij, plinska celica, obešanje na železen kavelj, polivanje z vodo v mrzlu, da si postal ledena sveča. Kaj bi pravilo.«

Meglice so plavale nad vlakom in se mešale z dimom lokomotive. Zdelo se mi je, da se je tako nekdo dan in noč dim iz krematorija, kjer so goreli ljudje, mešal s prahom, ki ga je veter dvigoval na dolgem apel prostoru pred ze-

leno-sivimi barakami. V mrzlu, sem slihal govoriti, je marsikdaj toplo zavel ta dim med barakami in z zadnjo izcejeno toploto božal obraze tistih, ki so še čakali.

»Boš pil, Blaž?« je rekel Martin. »Domačega imam. Potegnila ga bova malo. Morda bova potem bolj vesela. Morda pa še bolj žalostna.«

»Pusti,« je Martin zamahnil z roko. »Se spominjaš Jožeta? Tistega Jožeta, ki so ga pripeljali tisoč devet sto štirinštridesetega leta?«

»Kako ne. Otrok. Med redkimi je ostal živ, ko so tri dni stali goli pozimi v strupenem mrzlu in so jih polivali z vodo. Si ga videl?«

»Enkrat, dvakrat. Cel fant je postal. Samo nekam star se mi zdi v obraz. Dobro žganje imaš. Moraš mi dati naslov. Prišel te bom obiskat.«

Ze so se prižigale luči v hišah. V mraku so tonile razcvetele češnje. V čašah je kipelno žganje, ki je vžigalo misli in hitreje poganjalo kri. Prijateljta sta se zagledala v gore, ki so se izgubljale v večerni sliki. Njune oči so dohile čuden poblek. Tudi sam sem poznal Jožeta. Spomnil sem se, da mi je pripovedoval, kako je včasih hrepence upiral oči izza zidov taborišča proti Visokim Turam. »Domovina, Tam je,« si je govoril. Stegnil je roko, kakor bi jo hotel pobožati, otipati, pomilovati. »Moje dekle,« ji je govoril. Gore so ostale. Mnogih oči,

ki so jih ljubili, ni več. Najbrže so se takrat začeli topiti ledeniki in drseti v dolino, tako žgoči so bili njihovi pogledi.

»Ko bi se vsi peljali,« je rekel Martin. »To bi bil dolg vlak. Vsi ne bi mogli priti do tja, preveč nas je bilo. Poznani in neznanji.«

»Mrtvi so ostali,« je odvrnil Blaž. »Živi prihajajo. Zopet se bomo srečali. Deset let smo čakali. Kaj vse smo si obljubili.«

»Obljubili,« je ponovil Martin. »Zadnjič mi je nekdo rekel, da je treba vse pozabiti in odpustiti. Pa ne bom pozabil in ne odpustil.«

»Ne,« je pritrdil Blaž. »Zvrniva ga še kozarček. Potem greva po vlaklu. Danes ne smeva biti sama. Tudi včasih nisva bila.«

Lahen veter je pozibaval noč, ki je objemala vlak. Oči so zrlje vanjo. Razposajen smeh je butal v stene nekaterih kupejev. Oglašile so se orglice. Nekdo je v spanju nejevoljno dvignil glavo. Pesem se je selila po vlaklu. Glas mladega dekleta se je visoko dvignil nad druge, potem pa je otožno zamrl med drugimi. Janez je v sanjah zopet nosil kamenje po stopnicah smrti. Zdrnil se je, odprl oči, ni verjel, da ni res. Zopet je usnul in zopet je njegove rame težila skala. Razgibale so se njegove ustnice. Dahnol je, skoraj neslišno: »Sejem bil je živ...«

»Še vedno,« je rekel Blaž in

»Nikoli več,« je rekel Blaž.

Vojko Novak

Odziv volilnih upravičencev glavna skrb laboristov in torijevcev

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

London, maja. Odkar je bila angleškemu državljanu z veliko politično reformo leta 1832 pripoznana aktivna in pasivna volilna pravica, redko zamudi priložnost, da se vzporedno z izpolnitvijo svojih državljanskih dolžnosti tudi zabava na račun svojega glasovanja in volitev sploh. Znan po svojem nagajenju, da rad ubiga in sklepa stave, je tudi zdaj v zelo ugodnem položaju. Lahko stavi, kakšen bo izid derbyja, ki bo 25. maja in ki bo pomenil tudi velik družabni dogodek v tej deželi. Stavi pa lahko tudi v poslovalnici ali pa privatno ob časi piva, kakšen bo izid drugačne dirke, ki se je že začela, ki bo trajala nekoliko dlje in ki je tudi družabni, a predvsem zelo pomemben politični dogodek v Angliji. Gre za volilno kampanjo in splošno volitve, ki bodo 26. maja.

Nekot takšne stvari, kot so volitve v Spodnji dom, niso zbudile tolikega zanimanja, najmanj pa dajale priložnosti za stave. Dve leti pred politično reformo, torej leta 1830, so izvolili celo več članov Spodnjega doma, kakor jih sedi zdaj v njem: 658 namesto 625. Takrat je imela Anglija 14 milijonov prebivalcev in na volitvah so lahko sodelovali 3 % odraslih, torej 220.000 volivcev. Zdaj sodeluje na volitvah vse odraslo prebivalstvo ali 35 milijonov volivcev. Stranka je bila leta 1830 pojem, vezan v glavnem na grupiranje v Spodnjem domu, medtem ko pomeni zdaj politični stroj, razpreden po vsej državi. V Mackenziejevi knjigi beremo, da se ena zelo praktičnih modrosti v političnem življenju te dežele glasi: »Zunaj strank ni rešitve.« In v isti knjigi beremo, da se mnogo volivcev strinja s tistim volivcem, ki je leta 1951 dejal: Glasoval bi tudi za prašiča, če bi ga moja stranka kandidirala.

Politična negotovost v zvezi z volitvami je še zmeraj važen predmet razgovorov. Zdaj izvira ta negotovost iz odziva volivcev, od tod, kakšno bo stališče tako imenovanih »plavajočih glasov« v zvezi z zvezi z Nemčijo, kakor je v nekaterih 200 volilnih okrajih, ki jih nobena stranka za trdno nima za svoje, ker utegne biti večina volivcev neznatna na eni ali na drugi strani.

Pa tudi abstinenti so zelo pomemben čimtelj v angleških volilnih računih in obe stranki računata s sadovi naporov volilnih strojev, da bi spravili na volišča čim več tistih svojih »potencialnih« volivcev, o katerih mislijo, da nameravajo ostati na dan volitev doma. Stevilo abstinentov je običajno tako veliko, da bi jih lahko razglasili za »tretjo« veliko politično stranko, če bi vedeli, kaj pravzaprav mislijo in zakaj ne gredo volit. Leta 1945 jih je bilo nad 7 milijonov, leta 1950 nekoliko manj, leto dni pozneje pa blizu 6 milijonov. Koliko jih bo letos, ni znano. Se manj pa je znano, kakšno bo razmerje v abstinentih med »potencialnimi pristasi« te ali one stranke. »Omahljivci« pripadajo vsekakor tako imenovanemu »srednjemu razredu«.

Če se bo angleški državljan odločil za stavo, se bo moral zanimati za poslovanje zavoda za proučevanje javnega mnenja. Ta ustanova, znana z imenom Gallup, je pravzaprav edini vir, iz katerega lahko dobi angleški državljan vse, kar potrebuje za stavo. Zadnja Gallupova prognoza

konec aprila kaže preokret razpoloženja v korist laboristom. Sredi marca je znašala torijevska večina po Gallupovi sodbi 4 %, zdaj le še 0,5 % (za konservativce 47,5 %, za laboriste 47, za liberalce 5, za ostale 0,5 %). Na podlagi teh podatkov v Londonu mnogi računajo, da bodo laboristi nemara tudi na teh volitvah dobili večino glasov. To pa še vedno ne pomeni, da bodo tudi zmagali. Na zadnjih volitvah so dobili 230.000 glasov več kakor konservativci, pa so bili vendar ob večini v parlamentu. Zaradi koncentracije delavcev v mestnih naseljih in razdelitve volilnih okrajev potrebujejo vsaj 2 % glasov več, če hočejo imeti v Spodnjem domu enako število poslancev kakor konservativci, vtem ko bi pol odstotka prednosti v glasovih na strani torijevcev znatno okrepilo njihovo sedanje večino v parlamentu.

Dušan Blagojevič

Ameriška orientacija iraške vlade

Bagdad, 8. maja (AFP). Za novega iraškega zunanjega ministra je bil danes imenovan Burhanadin Bašajan. Dosedanji minister Muse Sabandak je bil postavljen pa novega iraškega veleposlanika v Washingtonu. Ta imenovanja političnih krogov niso presenetila in ne pomenijo nikakršne spremembe v politiki iraške vlade.

Napoved vojaške zveze dežel vzhodnoevropskega bloka

Berlin, 8. maja. (AP — Reuter.) Predsednik vlade Vzhodne Nemčije Otto Grotewohl je sredi izjavi, da bo prihodnji teden v Varšavi ustanovljena vojaška zveza vzhodnoevropskih dežel, da bi »na najučinkovitejši način nastopili proti pariškim pogodbam«. Grotewohl je govoril na proslavi, ki je bila sredi vzhodnem Berlinu ob desetletnici zločina hitlerjanske Nemčije. Proslave so se udeležili tudi delegati Sovjetske zveze z maršalom Žukovom in članom CK KP Sovjetske zveze Pervuhinom na čelu, kakor tudi predstavniki vseh vzhodnoevropskih dežel in Kitajske. Grotewohl je rekel, da bo tudi Vzhodna Nemčija »prispevala svoj delež k silam, ki bodo pod enotnim poveljstvom armade vzhodne Evrope«.

Za Grotewohlom je govoril delegat Sovjetske zveze Pervuhin. Rekel je, da akcijo, ki jo bodo sprožile vzhodnoevropske dežele prihodnji teden v Varšavi, »narekuje potreba, da se upostavi čvrsto strnjena obrambni sistem proti agresivnim silam mednarodnega imperializma«. »Narodi naših dežel«, je rekel, »ne žele vojne, odbijajo pa sleherno grožnjo.«

Žukov o združitvi Nemčije

Berlin, 8. maja. (Reuter.) Sovjetski obrambni minister maršal Žukov je rekel v govoru, ki ga je imel danes v Berlinu na

proslavi desetletnice zmage nad nacistično Nemčijo, da žele sovjetski narodi dobre sosedne odnose z narodom Zahodne Nemčije.

Žukov je tudi dejal, da je SZ za mir na svetu in v Evropi,

kakor tudi za ponovno združitve Nemčije na miroljubni in demokratični podlagi. Prepričan je, da bo kmalu napočil dan, ko bo Nemčija ponovno združena in ko bo zavzela svoje pravo mesto v skupnosti narodov.

Raab o avstrijski nevtralnosti

Miroljubno prizadevanje za mir na osnovi duhovne pripadnosti k zahodnemu svetu

Dunaj, 8. maja (Tanjug). Nevtralnost Avstrije bo začela novo fazo v zgodovini dežele, je poudaril kancler dr. Raab v izjavi, objavljeni danes v »Neuer Tageszeitung«. V izjavi je avstrijski kancler pojasnil načela, na katerih bi slovela avstrijska nevtralnostna politika.

Če ne bodo nastale nepričakovane ovire, bo državna pogodba morda sklenjena v enem tednu, je dejal Raab. Vsega pomena tega dogodka morda sploh še, ni moč razumeti. Predolgo so čakali ljudje znotraj in zunaj Avstrije in preveč nezaupljivi so postali.

Avstrijske nevtralnostne politike. Volja Avstrije, da se postavi na aktivno stališče, je odvisna od duhovnih in moralnih kakovosti njenega prebivalstva. Če ne bi hoteli svobodno odločiti, marveč ostati igrača v rokah velesil, bi izgubili upanje glede bodočnosti.



Prizor iz zadnjih bojev v Saigonu

Zato je treba znova z vso jasnostjo ugotoviti, da težnja Avstrije po nevtralnosti nedvomno ustreza globoki potrebi večine njenih prebivalcev. Nevtralnost ne bo pasivna, marveč izrazito ustvarjalnega značaja. Z aktivno politiko, je dejal, bomo pospešili in razvili sporazumevanje in miroljubno ureditev še odprtih vprašanj v Srednji Evropi.

Avstrijska zunanja politika, je Raab nadaljeval, se vrača tako prvokrat po letu 1918 k svoji lastni koncepciji. Duhovna pripadnost k zahodnemu svetu je stvar, ki se razume sama po sebi in ki je glavni pogoj ustvarjalne av-

Za države namreč ni vzgojnega zavoda.

V zameno za stalno nevarnost pred razdelitvijo dežele bo dobila Avstrija nedotakljivost in nevtralnost enotne države, za katero bodo najbrž jamčile velesile. S takšno odločitvijo se bistveno zmanjšajo nevarnosti oboroženega obračunavanja v Evropi. Avstrijska politika je usmerjena izključno na ohranitev in okrepitev miru; ni druge politike, ki bi preprečila, da Avstrija v primeru vojne ne bi postala torišča najstrašnejših dogodkov, je Raab zaključil.

Spomenik našim borcem ki so padli za osvoboditev Trsta

je bil včeraj slovesno odkrit na vojaškem pokopališču pri Sv. Ani

Trst, 8. maja. Množica Tržačanov in okoličanov je danes dopoldne prisostvovala svečanosti na vojaškem pokopališču, kjer je jugoslovanski generalni konzul v Trstu Mitja Vošnjak odkril spomenik padlim borcem Jugoslovanske armade.

Na pokopališču pri Sv. Ani so se z ob 10. uri razen uslužbencev generalnega konzulata zbrali tudi člani jugoslovanske delegacije, ki se v Vidmu pogaja za ureditev obmejnega prometa, predstavnika Zveze borcev Jože Borštnar in Turnher, župani devinskih-nabrežinskih, zgoniške in repentaborske občine, predstavniki dolinske občine ter raznih organizacij in ustanov iz Trsta. Svečanost so začeli pevci zdru-

ženih pevskih zborov, ki so zapeli »Bilečanko«, potem pa je k spomeniku stopil generalni konzul Mitja Vošnjak, ki je kratko govoril v spomin na padle junake.

Deset let poteka od dneva zmage, je dejal, odkar so utihnila topovi in so se odprla vrata taborišč in ječ ter je bil dokončno poražen nacistični sistem. Minilo je tudi deset let, odkar so padli junaški borci, ki so hoteli preko zasedenih planin skozi sovražnikove zasede na bližnji Kras in v Trst, da skupno s tržaškim ljudstvom prizadejno smrtni udarec nacifašizmu. Narod jim je postavil spomenik, ker so mu priborili svobodo, da samostojno in neodvisno kroji svojo usodo. Ob odkritju tega spomenika naj izrazim željo, je zaključil tovariš Vošnjak, da ne bi spomenik ostal samo spomin na preteklost, temveč tudi poznim rodovom v opozorilo, da pot k napredku ne vodi preko nasilja.

Zatem je stopil k spomeniku in z njega snel državno zastavo, ki je do takrat zakrivala napis: »Borcem Jugoslovanske ljudske armade — padlim za svobodo — hvaločna domovina Federativna ljudska republika Jugoslavija.«

Pevski zbori so zapeli »Žrtvam« in ko so nato prisotni z enominutnim molkom počastili spomin padlih junakov, so predstavniki raznih ustanov in organizacij položili ob spomenik vrsto vencev. Obsejni prostor okoli spomenika je bil kmalu zasut s cvetjem, ki so ga predenj položile roke antifašistov, partizan-skih vdov in mater padlih borcev.

Svečanost so zaključili pevci združenih pevskih zborov, ki so zapeli žalostinko. Potem pa se je množica začela razhajati. A še ves dan so ljudje prihajali na pokopališče in polagali šopke cvetja pred spomenik, da bi na ta način izpričali svojo hvaležnost junakom, ki so nesebično žrtvovali svoja življenja za svobodo.

OBISK INDIJSKIH PARLAMENTARCEV

Moskva, 8. maja (Tanjug). V Moskvo je prislo 12 indijskih parlamentarcev. Na glavnem letališču so delegacijo sprejeli predsednik prezidja RSFSR Tarasov in predstavniki indijskega veleposlaništva.

INDIJA INCIDENT NA MEJI S PAKISTANOM

New Delhi, 8. maja (AFP). V incidentu, ki se je pripetil sinoči na

indijsko-pakistanski meji pri vasi Nekeval v Južnem Kašmiru, je bilo med indijskimi in pakistanskimi vojniki je trajal več ur. Do incidenta je prišlo zaradi spora za ozemlje na meji med obema deželama. Na kraju incidenta so prišli predstavniki OZN.

SEVERNI VIETNAM DEMONSTRACIJE PROTI FRANCOZOM

Hajfong, 8. maja (AFP). Francoska vojaška policija je uporabila solzivec, da bi razgnala množico, ki je vzprizorila demonstracije v pristanišču, ki

SIAM POŽAR V BANGKOŠKEM GLEDALIŠČU

Bangkok, 8. maja (AFP). V Bangkoku je sinoči zgorelo gledališče, ki so ga zgradili šele pred tremi meseci. Požar je povzročil kratak stak. Človeških žrtv ni bilo. Nekaj ljudi je bilo poškodovanih med paniko, ki je nastala, ko so gledalci začeli bežati iz dvorane.

HONGKONG ZARADI SLABEGA VREMENA

Hongkong, 8. maja (AFP). Letalo indijske letalske družbe, s katerim potuje osebni Nehrujev predstavnik Krishna Menon v Peking, davi zaradi slabega vremena ni moglo pristati v Hongkongu. Dve uri je krožilo na letališčem, nato pa so ga usmerili proti Manili na Filipinih.

TUNIS DEMONSTRACIJE FRANCOŠKIH PRISILJENCEV

Tunis, 8. maja (Reuter). Okrog 15.000 Francozov je demonstriralo sinoči v mestnem središču proti sporazumu, s katerim je Tunis dobil avtonomijo. Demonstracije so minile brez incidentov.

ZDA 165 MILIJONOV PREBIVALCEV

Washington, 8. maja (AFP). Ameriški ured za popis prebivalstva je objavil, da se je število prebivalcev ZDA od konca druge svetovne vojne povečalo za 25 milijonov. Maja 1955 je v ZDA živelo blizu 140 milijonov ljudi. Znaj jih je skoraj 165 milijonov.

ZDA IZKUŠNJE OB ATOMSKIH EKSPLOZIJAH

Las Vegas, 8. maja (AP). Vodja ameriške civilne obrambe Peterson je izjavil, da bo velika poskusna atom-ska eksplozija, ki so jo izvršili minuli četrtek, veliko prispevala k napredku civilne obrambe in izpopolnitve njene izkušnje glede posledice radioaktivnega žarčenja. Letošnja poslednja eksplozija je bila izvedena pred nekaj dnevi, ko so jo izvedli v nameni, da bi se izvedlo poskusnih psov, podgan, zajcev in miši, ki so jo preživeli v zakloniščih. Dejal je tudi, da so zbrali že številne podatke o učinku eksplozije na hiše, avtomobile, pohištvo in podobno.

SKRB ZA JAPONSKO ZUNANJO TRGOVINO

Tokio, 8. maja (AP). Japonska namerava prihodnje leto skleniti s celovito dežel sporazume o trgovini in plovi. Pogajanja s šestimi deželami: Italijo, Norveško, Čilom, Veliko Britanijo in Dominikansko republiko se bodo začela že prihodnjem mesecu.

MINULI TEDEN PO SVETU

Evropska obzorja

Konferenca veleposlanikov štirih velesil, ki se je začela na Dunaju ob sodelovanju predstavnikov Avstrije, je dosegla pomembne napredke v pripravi zvezne republike Nemčija pa je pogodbo po uveljavitvi pariških pogojev, ki sta obrnila pozornost svetovne javnosti na Evropo. Slobodna javnost je še zmeraj pod globokim vtisom izrednega uspeha azijsko-afriške konference, na kateri so delegati poudarili potrebo po miru in koeksistenci.

Minuli teden je prinesel tudi razpore v južnem Vietnamu, katerega cilj pa so bo odločili v Evropi. Milaveč z optimističnimi prognozami o političnem vzdušju v Washingtonu, katerega sadove je že nekoliko čutili v italijanski poti za pogajanja ZDA s Kitajsko. Evropa je v minulem tednu največ je vzbujala zanimanje in upanje, saj je postala tudi torišče odločilni za nadaljnji razvoj na poti k zboljanju mednarodnih stikov.

Razumljivo je, da svet največ pričakuje od porajanj. Pripravljalna konferenca veleposlanikov na Dunaju je važna predvsem zato, ker bo priložnost za normalnega stanja. Po koncu avstrijske delegacije v Moskvi uspešnih razgovorov v minulem

tednu ni nobenega dvoma, da bo prišlo v kratkem do sestanka zunanjih ministrov, na katerem bodo sklenili državno pogodbo. Povečalo se je upanje, da bo prišlo do razgovorov najvišjih predstavnikov držav. Priprave Zahoda na te razgovore v Londonu so že končane. Tega prepričanja skoraj ne morajo moditi dogodki v zvezi z Nemčijo, kakor je vključitev Zahodne Nemčije v zahodni vojaški sistem ali kakor je napovedana konferenca v Varšavi in upostavljen skupnega vojaškega poveljstva vzhodnoevropskih dežel ob sodelovanju Vzhodne Nemčije. Naj gre namreč za še tako daljnosežne dogodke, ki bi utegnili imeti za posledico vzbujajoče posledice, je težko videti v njih kaj več kakor formalno zakonitve sedanjega stanja, nastalega in poglobljenega v vrtno hladne vojne.

Na to kaže tudi ravnodušnost, s katero se menda milijoni Nemcev sprejeli suverenost Zahodne Nemčije. Vprašanje združitve Nemčije, to temeljno vprašanje Nemčije in mira v Evropi zdaj ni nič manj pereče, kakor je bilo. Konferenca zahodnih držav, ki so se pravkar začele v Parizu ob sodelovanju Zahodne Nemčije, so zelo zanimive morda zato, ker napovedujejo nove predloge, ki bi utegnili pospešiti združitve Nemčije in združevanje Evrope na demokratičnih temeljih, kar je seveda združeno s širšimi mednarodnimi pogajanjimi in sodelovanjem.

V. Teslič

Washingtonski vtisi

sovjetski odpovedi prijateljskih pogodb z Veliko Britanijo in Francijo

Washington, 8. maja (AFP). Sklep Vrhovnega sovjeta, da odpove angleško-sovjetsko in francosko-sovjetsko pogodbo o prijateljstvu, Washingtona ni presenetil. Sovjetska vlada, pravijo, je že pred nekaj meseci napovedala, da ukrep, če bosta Velika Britanija in Francija ratificirali pariške sporazume. Ameriško zunanje ministrstvo ne komentira sklepa Vrhovnega sovjeta, ker je odsojen John Foster Dulles, ki je mudi v Parizu. V pristojnih krogih pa menijo, da sodi razveljavljenje obeh pogodb v okvir nove politike Sovjetske zveze naproti Nemčiji.

Obe pogodbi, pravijo v Washingtonu, naj bi bili štiti Francijo, Veliko Britanijo in Sovjetsko zve-

zo pred slehernim obnovljenim nemškim militarizmom. Drugače povedano, razveljavljenje teh pogodb je po mnenju tukajšnjih pristojnih krogov prej ukrep proti Franciji ali Veliki Britaniji kakor proti Nemčiji.

Vest o razveljavitvi pogodb je bila objavljena, ko je Zahodna Nemčija znova dosegla svojo suverenost in postala članica Atlantske zveze in ko so se zunanji ministri treh zahodnih velesil sestali v Parizu, da bi obravnavali predvsem nemško vprašanje. Zato je treba ta ukrep sicer obžalovati, sedanjega stanja pa ne bo mnogo spremenil. Upravičiti ga je težko, ker pariški sporazumi vzlic temu, kar lahko poroče Moskva, niso naperjeni proti Sovjetski zvezi.

GLASBA IN KRIMINAL

New York, aprila eseda »teenager« označuje v angleščini fanta ali dekle v starosti od 13 do 19 let. V ZDA se je ta pojem začel zlivati s pojmom družbenega problema štev. 1 — mladinskega kriminala.

Zato je postalo vprašanje, kaj počno, kako se obnašajo in kaj imajo najrajši ameriški mladostniki, predmet družbenih in državnih debat v ZDA. Člani Kongresa svetujejo, policija predlaga, kaj bi bilo treba ukreniti, starši in profesorji izmenjujejo mnenja, sodišča izrekajo sodbe, pisatelji pišejo knjige. Tema je boleča in tragična. Drame, ki se porajajo v tem okviru, so še bolj pretresljive.

»Rock and roll«

V primeri z »rock and rollom« je divji boogie-woogie videti kakor sentimentalni plesni izraz lirskega razpoloženja. Stari charlestone in nova mamba pa sta podobna plesom upokojencev. Rock and roll je namreč ime najnovejši plesni »glasbeni norosti« ameriških teenagerjev — kakor ga soglasno imenujejo časniki, profesorji, starši in policija.

V New Heavnu so oblasti prepovedale ta ples kot nemoralen, neprimeren in nezdružljiv z meščanskim redom. Radijske postaje

so v skrbeh zaradi dvoumnega besedila pesmi, po katerih plešejo rock and roll, starši pa nad dvoumnim značajem kretenj, ki jih ples zahteva.

Zelo ritmična in vsiljiva glasba rock and roll je močno poudarjena na vsakem drugem in četrtem taktu, mladoletniki pa pri tem pleskajo z rokami in topotajo z nogami. Posledica vsega tega je, piše na primer revija »Life«, prava pravcata ekstaza plesalcev in opazovalcev.

Težko bi bilo pritrditi sodbi, da je ta ples neposredno povezan z naraščanjem mladinskega kriminala. Možno pa je soglašati z nekaterimi vzgojitelji, ki menijo, da je rock and roll vsekakor izraz motenj, ki so nastale v mladi ameriški generaciji. Te motnje so zavzele pomembno mesto v kriminalnih statistikah. O njih razpravljajo po strokovnih revijah in dnevnem tisku. Tudi v vrsti umetniških dokumentov iz zadnjega časa se zrcali vsa zapletenost tega problema.

»Divjak«

V zadnjih mesecih predvajajo v New Yorku dva filma in eno dramo na temo mladinskega kriminala. Tokrat bomo poročali samo o najznačilnejšem delu. Eden izmed filmov — »Divjak« (The Wild One) je začuda

IZ BORBE V OKUPIRANI LJUBLJANI

Po kurirskih poteh in zvezah

Pred vojno sem se včasih jezila na dolgo pot, ki sem jo morala napraviti sleherni dan od doma pa do službe, to se pravi od Lžanske ceste — še dober kilometer zunaj poznejšega bloka — pa do Vodnikovega trga, kjer sem delala v Zadrugi državnih uslužbencev. V letih vojne je postala ta moja vsakodnevna pot zelo dragocena. Stanovali smo toliko izven bloka, da so k nam lahko zahajali partizani. Nič čudnega se mi ni zdelo, če so me prosili, naj nesem njihovim družinam pošto in jim prinesem od doma kake potrebščine, ali če mi je Cufi-Ivan Jevc naročil, naj nesem v mesto skrivno pošto, jutri pa je Peter Skala-Julij Sočan zahteval, naj prinesem iz mesta fotoaparata ali kaj drugega. Kmalu sem postala redna kurirka in sem smela prenašati le še uradno pošto in razni material. Takrat sem dobila tudi »partizansko ime« Vidka.

Dolgo časa sem vzdrževala kurirsko zvezo med ljubljansko Centralno tehniko in med tehniko »Krim« na Krimu. Ker je imela tehnika »Krim« redno zvezo s Centralno tehniko na Rogu, sem posredno vzdrževala tudi zvezo med Poverjeništvom CK v Ljubljani in Centralno tehniko na Rogu, oziroma s CK. Prenašala sem razno uradno pošto in izmenjavala izdelke naših tehnik, to se pravi izdelke ljubljanskih tehnik sem nosila ven, izdelke Centralne tehnike na Rogu, tehnike »Krim« in drugih pa sem nosila v Ljubljano. Razen tega sem prenašala za tehniko tudi manjše predmete, ki so jih nujno potrebovali. Ker je bila blizu tehnike »Krim« partizanska bolnišnica, sem tudi zvezo prenašala pošto. Pozneje sem vzdrževala za bolnišnično zvezo — kanal, kot smo takrat dejali — po kateri je prihajal iz Ljubljane v bolnišnico ves sanitetni material.

»Materialno javko« za dvig in oddajo opreme, raznih drugih potrebščin in literature sem imela v Ljubljani sprva v mekarni na Titovi cesti, kjer je delala tovarišica Mojca. Ko so njo zaprli, pa sem dobila javko pri tovarišici Rojki-Ančki Apihovi na Rimski cesti. Znanj sem oddajala te predmete v Črni vasi pri Grogovičevih, Melikovihi, Jevčevih in pri Selanovi Minki; včasih pa so prišli kurirji Cufi-Ivan Jevc, Ivan Rojki in drugi sami na moj dom po naročene reči.

Za pošto sem imela na Krimu zvezo z Juretom-Milanom Apihom, Stefanom-Romanom Golobom in Kopačem-Linetom Zagarjem, v Ljubljani pa z Barbko-Roziko Lukman, ki je bila kurirka tovarišice Lidije Sentjure, in z Mijo-Milico Mravljem, ki je bila kurirka CT. Z Barbko sva se dobivali v trafikah na takratni Sv. Petra cesti, pozneje pa v trgovini s pohištvo v Frančiškanski ulici, v Mijo pa največkrat pri Mavričevih v Studenčtovski ulici, včasih pa sva izme-

njavali pošto kar na Vodnikovem trgu.

Na koncu leta 1942 je bilo delo vedno težje. Sestanki v Črni vasi in Podkrajju so postajali iz dneva v dan bolj nevarni, ker so tam prestopano patrolirali belogardisti. Tudi pri nas doma se je stanje zaostroilo. Kurirji so prihajali le ponoči in še to po navadi bosu, čeprav je pritiskal hud mraz.



Tak je bil vhod v ilegalno tiskarno »TTe« (posnetek ko naredili okupatorji po odkritju tiskarne)

Takrat sem se začela s kurirji sestajati izven naše hiše, kakih deset metrov od glavne ceste. Spominjam se, kako smo šepetaje drug drugemu naročali, kaj je treba storiti in kam je treba oddati pošto in druge reči. Vselej, kadar smo se razšli, sem bila srečna, da smo spet enkrat prevarili naše sovražnike. Še dolgo potem sem poslušala v noč, če se ne bi kod oglasil kak strel. Bala sem se za naše fante, s katerimi je bilo povezano tudi moje življenje.

Prav posebno težavno je postalo delo spomladi 1943, ko so začeli Italijani natančno pregledovati vsakega, ki je šel čez blok. Vsak dan sem jim trepetaje izročila kurirsko torbico, v kateri je bil skriven predalček. Telesnega pregleda se nisem tako bala, ker nisem nikdar ničesar nosila pri sebi. Prve čase sem bila zaradi teh pregledov v stalni živčni napetosti. Pozneje pa sem se temu tako privadila, da sem z nasmehom ponudila Italijanom v pregled torbico, v kateri je bilo vedno skritih po več pisem in poročil.

Kmalu sem dobobra poznala vse Italijane, ki so stražili na bloku. Razvrstila sem jih v za-

grizene, manj zagrizene in popustljive. Vedno sem pazila na to, da sem prekoračila blok takrat, ko so stražili »popustljivi« stražniki.

Leta 1943 so me odpustili iz službe, vendar sem še kar naprej vzdrževala kurirsko zvezo, ko da hodim redno v službo.

Istege leta sem dobila zvezo tudi z gasilci na Krekovem trgu. Spominjam se še požrtvovalnosti, s katero so Lojze Musar, Nani in Baumgartner v svojem avtomobilu vsak drugi dan prevažali sanitetni material. Dvakrat so ga pripeljali kar dva polna avtomobila. Vselej, kadar so peljali čez blok, so mi spetoma pripeljali po dva, tri, včasih še več paketov materiala za bolnišnico. Vsak avto je spremljal italijanski vojak. Navadno so prišli že pred šestu uro zjutraj. Hitro sem dala Italijanemu malo toplega mleka, medtem pa je vozač raztovaril blago. Sanitetni material, ki je bil določen za bolnišnico na Krimu, sem potem spravila naprej do javke. Nekaj so ga odnašali kurirji, ki so prihajali ponoči, nekaj sem ga odnesla jaz sama, največ pa so ga zvozili z vozičkovi Melikovi otroci.

Dolgo časa je šlo prevažanje pošte in materiala po sreči in niti moja mati ni vedela, kaj se dogaja v naši hiši. Nekega dne je vozil sanitetni avto nov sofer. Ker je bil pripadnik OF, so tudi njemu dali zavoj z naročilom, naj ga odda pri meni. Sofer je pozabil na paket in se je peljal kar naprej. Nekje na Igu so ga ustavili belogardisti ter preiskali njega in avtomobil. Seveda so našli zavoj. Sofer je priznal, da bi ga moral oddati v naši hiši. Belogardisti in Italijani so se tako odpravili k nam. Obkolili so hišo in vse premetali, toda našli niso ničesar; niso vedeli, da sva z gospodinjsko pomočnico, ki je bila moja zaupnica, vsako stvar takoj ob prejemu zakopali na njivi in da je bilo tudi takrat zakopanega precej raznega materiala, pošte in literature.

Seveda nas tudi ta dogodek ni oviral, da ne bi nadaljevali z delom. Vera Razbornik-Vidka



Češka partizanka iz I. češko-slovaške brigade »Jana Žižka s Trocnova«

ENAKI MED ENAKIMI

Skoraj bo 150 let, odkar se je bila v ta kos slavonske zemlje zasadila češka kri. V tisto glinasto dobro zemljo ob Ilovi, med Papukom in Moslavačko goro. Fevdalca je skrčila gozdove, da mu je zacvetelo kmetijstvo. Žilavo in lakotno se je zarila v zemljo in se v evropski pomlad narodov pretokla do svobodnih ljudi. In zdaj živi naprej z nami vsemi, srečna, prosta in samosvoja kakor še nikoli v tem poldrugem stoletju.

Gimnazijka Helena Zakorova vam preprosto pove tisto davno zgodovino svoje rojstne vasi:

Končanica je danes velika, popolnoma češka vas. Osem kilometrov od Daruvara. Pred 150 leti je bilo tod po hostah raztresenih sedemnajst pravoslavskih tlačan-skih družin. Kmetijstvo jim je bilo tuje. Po hostah so pasli črede ovac, bedno živeli in premalo dajali fevdalnemu gospodarju. V daruvarskem gradu je takrat živel bogati grof Janković. Njegova je bila vsa ta slavonska zemlja, do kamor je seglo oko. Popotni ljudje so mu pripovedovali, da je na Češkem mnogo revnih ljudi, ki so brez zemlje in hodijo na roboto. Po vsej Češki je dal razglasiti, naj pride v Slavonijo, kdor hoče. Vsak dobi kos hoste. Čim več je bo skrčil, tem več bo imel zemlje.

Mnoge kmečke proletarce je zamikal Jankovićev razglas. Ste-sali so si lesene vozove, visoke, na dveh kolesih. Zložili nanje svoje borno imetje. Kdor ni imel konja, je vozil s pasjo vprego. Dva, tri tedne je šla pot do Slavonije. Za kmečkim proletariatom so peš pritiskali tudi mnogi ubež-niki, ki niso mogli streljati v enajstletni vojaški suknji, kakor jo je bila takrat na Češkem za-ukazala cesarska oblast. Prvi naseljenci so prišli iz revnih vasic okoli Prage, a tudi nekaj proletarcev iz same Prage. Prav redke pa so bile revne družine, ki bi jih bil takrat iz Slovaške prina-mal Jankovićev obet.

Ko so se prvi naseljenci ogla-sili na slavonski zemlji, je Jan-ković kratko in malo preselil prvotne ovčarske družine. Njihove borne gozdne kočje so bile prva strelja češkim naseljencem. Ko so tej generaciji pognale prve korenine v slavonsko zemljo, so začeli prihajati za njimi še sorod-niki, znanci, sami brezemljaši. Grofovska posest je jela prehajati v naravno kupčijo. Čehinje so dajale po troje svilenih oblek za osemnajst oravov hoste, ki je je takrat imela daruvarska gospoda, da ni vedela, kam bi z njo. Daru-varske gospe so hodile v svili, češke roke pa so krčile slavonske gozdove okoli Daruvara.

Tod je zdaj jedro češke manj-sine, ki živi v naši državi. V Da-ruvaru je njeno središče. Naokoli

pa je venec velikih, naprednih vasi. V nekaterih strnjeno živi češka manjšina, v drugih v naj-lepšem sožitju s Hrvati in Srbi. V desetletjih je boj za življenje in obstoj zvezal vse te ljudi, ge-neracijo za generacijo. Vsak si je ohranil svoj jezik, običaje in tem-perament. V skupni usodi so na tej težki slavonski zemlji stopnje-ma dvigali in urejali gospodarstvo in življenje. Dokler...

Razjarjeno je na ustaškem zborovanju v Pakracu rohnol Pa-veličev krvočolni prosvetar dr. Budak: »Najprej Jovani in Jo-vanke! Potem Pepiki in Mařenke!« Bridko so se v tistih dneh na tem malem koščku slavonske zemlje stisnili srca Srbov in Čehov. So se mar zaman 150 let tolkle vse te češke generacije za prostor pod

ni bila živela, odkar je prišla na to slavonsko zemljo.

»Tako, zdaj imamo tudi mi svoj prostor pod soncem!« vam vzradoščeni pripovedujejo ljudje po teh čeških vaseh okoli Daru-vara. »Trda je bila zgodovina, težko življenje. Ali ostali smo. Brez zaprek se bo zdaj vzpenjalo naše življenje v skupni usodi z jugoslovanskimi narodi...«

Politično živi češka manjšina v ZK, Socialistični zvezi in organi-znih ljudske oblasti. Tu ni razlik med Hrvati, Srbi in Čehi.

»Se nikoli nismo bili tako enaki med enakimi, kakor smo v tem desetletju,« mi pripovedujejo češki in hrvaški delavci, ki ob daruvarski železniški postaji nakladajo hode. Dva jezika zborita hkrati, hrvaški in češki. Zdi se mi, kakor da so eni ljudje, ki v isti sapi govore dva jezika.

»Ko smo volili predsednika občine, je s češkimi glasovi dobil večino hrvaški kandidat. Kaj bi tisto! Važno je, kakšen je človek! Zaslужil si je naše glasove!« pre-prosto razsojajo češki delavci. »Drugod je bilo spet nasprotno. S hrvaškimi in srbskimi glasovi je zmagal češki kandidat! Eno imamo življenje in eno politiko in skupaj živimo!«

Sredi tega hrvaškega in srb-skega življenja za češko manj-sino ni vprašanja svobodnega razvoja. Mimo je tisti čas, ko se je bilo treba puliti za vsako šolsko klop, za vsako češko besedo. Češki manjšini je na voljo in na stečaj odprt kulturni razvoj. Raz-dejano manjšinsko šolstvo si je v tem prvem desetletju že razme-roma lepo opomoglo. Po vseh vaseh so češke osnovne šole, pone-kod že popolne osemletke, drugod pa prehajajo na osemletke. V večjih krajih (Daruvar, Končan-ica, Ivanovo selo) obiskuje šole do dve sto in še več čeških otrok. Lani se je manjšini uresničilo davni sen: v Daruvaru je dobila svojo gimnazijo v češkem jeziku. Na učiteljsku v Pakracu pa rase češki manjšini njen lastni mladi učiteljski kader. Čim bolj narašča število mladega češkega učitelj-stva, tem nagleje se dviga in raz-voja šolstvo češke manjšine. V materialnem oziru za njegov ne-moten razvoj ni več zaprek, ko so jih morali tod Čehi nekoč pre-magovati. Kakor vse naše šolstvo, tako živi tudi češko manjšinsko šolstvo na državni buđet.

Svoje samostojno kulturno živ-ljenje živi češka manjšina v svo-jih tradicionalnih kulturno-projektivnih društvih »Češka Beseda«. V republikli Hrvatski ima češka manjšina 36 »Českich Besed« z nad 5000 člani, ki so združene v »Češkoslovaški zvezi v LR Hrvat-ski« s sedežem v Daruvaru. Redke



Češka narodna noša iz okolice Daruvara

soncem? Brez meja je izbruhnilo slepo ustaško sovraštvo, hoteč s teh tal zbrisati ljudi in življenje. Teror je nastavljal napredni češki manjšini nož na vrat. Vsa društva in organizacije razpuščene, imetje zaplenjeno, prosvetni do-movi razdejani, knjige požgane, šole zaprte, manjšinski voditelji pod strelji, ljudje v zloglasnih ta-boriščih. V preganjanju in krvi je utihnila češka beseda.

Na Otkopih, češki vasi na reki Ilovi, je delavec Josef Ružička dvignil ves kmečki proletari-at v srdit upor. Po desetletjih so te voljne, delovne roke nehale v



Skupina Čehov iz Daruvara ob žetveni slavnosti

velikih ribniških stroci tolstim krapom. Stisnili so pesti in se prebili v prve partizanske odrede Srbov in Hrvatov, ki so po sla-vonskem gričevju in ravnini za-čeli točljí sovražnika. Tudi ta ve-liki čas je znova v skupni usodi povezal vse te ljudi v Slavoniji, hrvaškega, srbskega in češkega delavca in kmeta. V slavonske odrede prihaja čedalje več češke mladine, borcev in bork z Daru-varskega. Maja 1943 je vodi Josef Ružička samostojni češki bata-ljijan »Jana Žižka«. Ob njegovih uspehih je med češko manjšino vzplamtelo nezadržno osvobodilno gibanje. Konec oktobra 1943 je izdalo poveljstvo VI. slavonskega korpusa nalog za ustanovitev I. češkoslovaške brigade »Jana Žižka s Trocnova«, ki je potem ob podpori vse češke manjšine vodile hude boje proti sovražniku. Nad-tisoč čeških partizanov in parti-zank je padlo v enotah brigade, med njimi dva komandanta, na-rodni heroj Josef Ružička in An-tonin Dolžal. V zvestobi in skupni usodi jugoslovanskih narodov je v boju za svobodo priložila tu-di češka manjšina svoj častni delež. Osvoboditev ji je prinesla svobodno življenje, kakršnega še

so češke ali mešane vasi, kjer bi češka manjšina ne imela svoje »Besede«. Večina »Besed« ima tudi svoje kulturne domove, ki so za-rišče prosvetnega in kulturnega življenja češke manjšine. V »Be-sedah« delujejo dramske družine, pevski zbori, godbe, folklorne skupine, knjižnice, razni tečajji itd. Vsako leto priredijo vse »Besede« svojo »žetveno slavnost«, na ku-tero se zgne vse manjšina. V sprevodu, folklornih nastopih, z narodnimi plesi in običaji zaživi takrat češki človek na manifesta-tivni način v vsej svoji svojsko-sti, svojem temperamentu, narod-ni moči, pesmi, glasbi. Skratka v mi svoji svojstveni kulturi, ki vsej svoji slavonske zemlje se na tem kosu slavonske zemlje obranja in neguje že poldrugo stoletje.

Češka manjšina ima tudi raz-meroma lepo razvit tisk. Posebno kje za svoje dejavnosti prijatelje do bo vse v redu. III. mednarodna kino-loška razstava v Ljubljani bo namreč doslej največja prireditev te vrste v Sloveniji. Razstavljenih bo čez 660 psov čez 40 pasem. Predvsem bodo seveda pokazali svoje pse slovenski lovec in lovc iz ostalih republik Jugoslavije, udeležili pa se je bodo tudi svetovni prijatelje. Nemaže Italije. Vse nase bodo kinološki sod-niki premerili in ocenili in jim dali primerna spričevala.

Mednarodna kinološka razstava, tretja po osvoboditvi, je namreč predvsem za slovenske lovec že nekaka potreba. Vrši se normalno vsako drugo leto in je prejel razvoja naša kinološke. In prav številni psov, ki bodo leto razstavljeni, kaže, da se naša kinologija lepo razvija.

Pred tremi zanimivimi razstavami v Ljubljani

Kakih sto ljudi si že nekaj tednov prizadeva, da bi čim bolj pripravili tri razstave, ki bodo v prihodnjih dneh prav gotovo pritegnile nase posebno pozornost. V soboto, 14. maja, bodo namreč lovec in ribiči na novem gospodarskem razstavišču Slovenije na vogalu Titove in Viharjeve ceste odprli I. jugoslovansko lovsko in ribiško razstavo, kinološki pa na letnem telovadišču Partizana v Tivolju III. mednarodno razstavo psov vseh pasem. Popolnoma običajno je, tako je zmeraj pred razstavami, da so tako lovec in ribiči kot kinološki te zadnje dni, čeprav potekajo vse priprave čisto v redu in normalno, nekoliko nestrni oziroma nervozni, kot se takemu razpoloženju navadno reče, ker se približuje dan, ko se bodo pokazali pred kritično javnostjo. Toda ne bojim se ne za prve ne za druge in ne za tretje: vsi so ljudje, ki so po svoje zaverovani v svoj posel in zato prizadevni in poštvovalni. Napravili bodo vse, da bodo razstave uspele.

Ker pa je v Sloveniji le še precej ljudi, ki ne reče psov, ne hodijo na lov in ne love rib, pa imajo vendarle pse radi, pa tudi za lov in ribolov se nekoliko zanimajo, bi rad o vseh treh razstavah napisal nekaj vršic. Kinološki pripravljajo III. mednarodno kinološko razstavo v Ljubljani. V začetku so bili zelo v skrbeh, kje naj bi to prireditev pripravili. Seveda so zelo zadovoljni, ker so dobili prostor v Tivolju, ki tako kinologom kot psom, ki bodo razstavljeni, popolnoma ustreza. Ustreza pa seveda tudi obiskovalcem. Se nekaj less potrebujejo, da bodo napravili dovolj kje za svoje dejavnosti prijatelje do bo vse v redu. III. mednarodna kino-loška razstava v Ljubljani bo namreč doslej največja prireditev te vrste v Sloveniji. Razstavljenih bo čez 660 psov čez 40 pasem. Predvsem bodo seveda pokazali svoje pse slovenski lovec in lovc iz ostalih republik Jugoslavije, udeležili pa se je bodo tudi svetovni prijatelje. Nemaže Italije. Vse nase bodo kinološki sod-niki premerili in ocenili in jim dali primerna spričevala.

Mednarodna kinološka razstava, tretja po osvoboditvi, je namreč predvsem za slovenske lovec že nekaka potreba. Vrši se normalno vsako drugo leto in je prejel razvoja naša kinološke. In prav številni psov, ki bodo leto razstavljeni, kaže, da se naša kinologija lepo razvija.

Seveda bo v Tivolju 14. in 15. maja — 15. maja popolnoma bo tudi nastop službenih psov — v dneh torej, ko bo trajala kinološka razstava, zelo živo. Nekaj sto psov v nenavadnem okolju in v točki družbi prav gotovo ne bo lihot Prav dobro boste videli, kakšnih temperamentov so te ali druge pasme.

Veliko mirneje bo nekaj sto korakov naprej na Titovi cesti na I. jugoslovansko lovski razstavi, na prvi prireditvi te vrste po osvoboditvi v Ljubljani. Ta razstava ne bo zanimiva samo za ljubljano in njeno neposredno okolico in ne samo za lovec iz vse Slovenije, temveč za vse Slovenijo sploh. Prvič bomo namreč po osvoboditvi imeli priložnost, videti lovske trofeje iz vse Jugoslavije, pa ne samo trofeje, temveč tudi vse divjadi, ki živi v Sloveniji. Zato je razumljivo, da so organizatorji te razstave še nekoliko bolj na trnih kot njihovi kinološki tovariši.

Jedro lovske razstave bodo lovske trofeje, ki so bile v preteklem oktobru razstavljene na mednarodni lovski razstavi v Düsseldorfu. Kot je že znano, je doživela na tej razstavi Jugoslavija izreden uspeh. V jelenjih trofejah je bila brez konkurence. Razstavila je jelenje rogovje, svetovnega prvaka, kakršno doslej še ni bilo razstavljeno na nobeni razstavi. To rogovje boste videli tudi v Ljubljani v družbi jelenjih trofej, s ka-

terimi se lahko pomerimo z vsako državo.

Razstavljena bo izredno številna in močna zbirka merjaščevih čekanov, med katerimi bodo tudi čekani, uplenjeni lansko jesen, kakršnih ni bilo na vsej düsseldorfski razstavi. Sicer je pri nas veliko pritožb proti divjim prašičem, toda ena stvar brez dvoma drži: Če bomo divjega prašiča tako preganjali, da ga bomo zatrli, nas bo pred vsem svetom in pred samim seboj prav kmalu sram. Zavedati se moramo namreč, da je divji prašič že zelo redka divjad in zato tem bolj dragocena.

Razstavljene bodo seveda tudi trofeje naših gamsov in srnjakov, od katerih se bo marsikateri lovec težko poslovil. Med njimi je posebno zanimivo rogovje 22-letne koze, svetovna redkost, ker doslej tako stara trofeja še ni bila poznana.

Tako lovci na razstavi ne bodo dolgočas. Dolgčas pa ne bo tudi nelovec, človeku, ki ima rad naravo in življenje v njej in taki smo Slovenci vsi. Poseben oddelek, ki tovariši, ki razstavo pripravljajo, trenutno najbolj zaposluje, za vse obiskovalce pa bo nekako doživljajo, bo namreč prikazal v umetno postavljeni pokrajini vso divjad, ki pri nas živi: gamsa v planinah, medvedci jelene in amjad v gozdovih, zajci, fazane in jerebice v naravi, pa spet ruševca, velikega petelina in njegovo kokoš, planinskega zajca, planinskega orla in druge

orle, krokarja, belko, kotormo, jerebe, kune, divjo mačko, ujede, sove in race vseh vrst do postovke, jazbeca, pižnovka, veverico itd. Prav gotovo bo ta oddelek, ki bo obsegal površino kakih 300 kvadratnih metrov, zanimiv za vsakega obiskovalca, poučen pa posebno za mladinu, ki teh živali v njenem naravnem okolju v taki zbirki prav gotovo še ni videla.

Lovska razstava pa bo prikazala še vrsto drugih zanimivih stvari: razvoj lova pri nas od prazgodovine do današnjih dni, lovsko sliko in fotografijo, prelet ptic selivk čez naše zemlje, zoogeografsko karto Jugoslavije in Slovenije, lovske naprave in lovsko orožje, lovsko kinologijo, razvoj lovske organizacije, lovsko literaturo, znanke vsega sveta s podobami živali in podobno.

Ko boste vse to ogledali, boste lahko napisali lepo razvednilno, ki vam je bodo žigosali s posebnim žigom, sedil v bife in tam pokadili cigareto »Zlatorog«. Nato boste lahko stihili k strelišču ali pa si šli ogledat lovski ali ribiški film, za katerega vam ne bo treba plačati vstopnine. Na strelišču boste preizkusili svoje bistro oko in svojo mirno roko in se prav dobro odrezali.

Kajti medtem ste si ogledali tudi že prvo republiško ribiško razstavo in pri ribah se človek vedno, vsaj tako je splošno mnenje, pomtri. Tudi ribiči bodo namreč na istem razstavnem prostoru prikazali predvsem svoj ribiški oddelek, ki je bil prav tako v preteklem oktobru razstavljen v Düsseldorfu, kjer je doživel velik uspeh. Lovci bodo imeli prav tako kot ribiči izpostavljeni tako, da imo pokazali celotno sliko slovenskega ribištva. Razstavili bodo vse pomembnejše vrste rib, ki žive v naših vodah: od človeške ribice in akvarijskih do rečnih in jezerskih rib, in sicer v posebej prirejanih akvarijih, ribogojstvu, ribolovne pripomočke športnega in gospodarskega ribolova, škodljivce riblega borastva, ribiško literaturo itd., postregi pa tudi z raznovrstnimi ribjimi jedmi.

Tri razstave bodo torej v prihodnjih dneh prikazale delo in uspehe treh organizacij. Če boste našli čas in tih obiskali, vam prav gotovo ne bo žal. Medtem ko bo kinološka razstava odprta samo dva dni, bo bosta lovski in ribiška razstava odprti od 14. do 24. maja. C. Kr.



Narasčaj

LEP GOSPODARSKI USPEH

Električna krušna peč je začela obratovati

Na proslavi so postavili tudi temelje za spomenik padlim borcem

Vidmo ob Ščavnici, 8. maja. Videmska občina je prispevala mnogo žrtev za našo osvoboditev. Po osvoboditvi pa so ljudje krepko prišli za delo, da bi si v svobodni domovini ustvarili lepše življenje. Njihovi napori so že kronani z lepimi uspehi, zato so 10. letnico osvoboditve proslavili posebno svečano.

Velika proslava v Novem mestu

Novo mesto, 8. maja. Danes je bila v Novem mestu velika proslava ob desetletnici osvoboditve. V jutranjih urah je Zveza borcev skupaj z rezervnimi oficirji in pripadniki JLA organizirala napad na mesto. Ob tri četrt na deset je bila slavnostna seja LO MO. Med drugimi so se udeležili tudi član Izvršnega odbora in poslanec Niko Šilih, zvezni poslanec Avgust Jazbinšek, poslanec okrajna Novo mesto, sekretar OK Franc Pirkovič, predsednik okrajna Viktor Zupančič, zastopnik JLA major Šepetavec, prvi predsednik odbora OF v Novem mestu Jože Petrič ter zastopniki organizacij in ustanov. Slavnostni govor je imel predsednik LO MO Boris Andrijanovič. Nato je bilo na Glavnem trgu veliko zborovanje. Mnogi ljudje je govoril novomeški prvoborec Niko Šilih.

Odkritje spominske plošče padlim borcem v Zasavju

Zagorje, 8. maja. Danes popoldne so v Kolovratu, mali vasi v občini Mlinše pod Trojanami, odkrili spominsko ploščo padlim borcem, ki so v zasavskih revirih žrtvovali svoja življenja v boju proti okupatorju.

Pozdrave neso tovarišu Titu

Slovesen sprejem Titove štafete granicarjev v obsejnih krajih Primorske

Nova Gorica, 8. maja. Štafeto, ki je sinoči krenila iz Kopra in nosi pozdrave predsedniku republike maršalu Titu za njegov 63. rojstni dan, je ljudstvo lepo sprejelo in navdušeno pozdravljalo vzdolž vse poti naše zahodne meje. V Sempetru je organizacija SZDL skupaj z gimnazijo po prihodu štafete priredila uspešni miting. V Solkanu je štafeto pozdravilo okoli tisoč ljudi. Štafeta je od tod krenila prek Soče in Sabotina proti Brdom. Nocoj bo prenočila v Kojškem, jutri pa bo prek Vrščiča nadaljevala pot proti Kranjski gori in naprej ob državni meji. M. D.

Golobi-pismoščo so odleteli

Kranj, 8. maja. Danes popoldne se je pred Sindikalnim domom v Kranju zbrala množica prebivalcev in članov JLA. Godba na pihala pa je igrala partizanske borbene pesmi. Rejci mahli živali »Zivalica« iz Kranja so pripeljali blizu sto golobov pismoščo. Pred slavnostno tribunjo so se zbrali zastopniki množičnih organizacij kranjske komunne in zastopniki JLA. V imenu Socialistične zveze mesta Kranj je govoril Rudi Balderman, ki je de-

napisal njihov rojak Bratko Kreft, režiral pa šolski upravitelj Strucej. Predstavi je prisostvoval tudi avtor igre, kateremu so pionirji iz Gornje Radgone izročili za njegov 50. rojstni dan lovorjev venec, občinski ljudski odbor pa silko z motivom iz tamkajšnjih gor.

Na današnjo proslavo je prišlo mnogo gostov, med katerimi sta bila tudi član Izvršnega sveta LRS Zoran Polič in podpolkovnik JLA dr. Ladislav Kraus. Veliki množici domačinov in okoličanov je spregovoril tov. Zoran Polič. Orisal je junaško dobo naših zgodovinskih bojev za osvoboditev in napore za dosežene gospodarske uspehe v povojni graditvi socialistične družbe. Videncanom je čestital k uspehom in obenem poudaril, da se bodo morali tudi kmečki ljudje vedno bolj usposabljanjati, da bodo v gospodarstvu dosegli še večje uspehe.

Na tej proslavi so postavili tudi temelje za spomenik borcem in aktivistom narodnoosvobodilne borbe in talcem, ki so jih ubili fašisti. Dvainsedemdeset imen je zapisanih na listih, ki jih je podpolkovnik dr. Kraus vložil v posebno škatlico v temelju bodočega spomenika.

Razen teh spominov je današnja proslava prikazala napredek Vidma v zadnjih letih. Odprli so krušno električno akumulacijsko peč, ki bo olajšala delo kmečkim gospodarjem pri peki kruha in peciva, hkrati pa bodo prihranili mnogo drv in premoga. Peč so preizkusili že prejšnji dan in so

NE POZABITE!

Jutri bo v Murski Soboti žrebanje srečk Plana I Jugoslovanske loterije.

bili s poskusom zelo zadovoljni. Zraven peči je že pripravljen prostor, kjer bodo v prihodnjih mesecih uredili kopalnico in sušilnico za sadje in drugo. — V Vidmu so zgradili prvo električno akumulacijsko pečo v državi. P.

Slavnostna seja trboveljske lovške družine

Trbovlje, 8. maja. To nedeljo so se člani agiline trboveljske lovške družine zbrali v svoji prijetni lovski koči, ki je na sedlu med Podmejo in Mrzlicu. Čeprav sodelujejo v počastitev desetletnice osvoboditve pri vseh množičnih manifestacijah, so zdaj še sami zase na slavnostni seji odbora družine, ki jo je vodil predsednik Franci Letnik, počastili zgodovinsko obletnico in za to obdobje pregledali svoje delo. Kakor so bili sklenili, da bo za obletnico prvič zagorela električna in njihovi lovski domačiji, tako se je to nedeljo tudi zgodilo. S prastovoljnim delom so iz Podmeje napeljali električni vod do lovške kočice, član družine Tine Zdobovšek pa je prispeval vse drogeve za napeljavo električnega voda. (Z)

Na pobudo mestnega komiteja ZKS v Trbovljah

Koristno posvetovanje o gospodarskem kriminalu

Delavski sveti in upravni odbori naj se odločneje lotijo boja zoper gospodarski kriminal — Vloga hišnih svetov pri varovanju stanovanj — Na okraju bi morali imeti tudi državnega pravobranilca

Trbovlje, 8. maja. — Čeprav v trboveljskem okraju ni zaslediti hujših primerov gospodarskega kriminala in škodljivstva zoper ljudsko imovino, je Mestni komitej ZKS sklical širše posvetovanje, ki so se udeležili predsedniki delavskih svetov in upravnih odborov, direktorji podjetij ter zastopniki političnih in množičnih organizacij. Sekretar Mestnega komiteja Dušan Povše je s svojim referatom, v kate-

NE POZABITE!

Srečke Plana I Jugoslovanske loterije bodo v prodaji samo do vključno 9. maja 1955.

rem je bolj ali manj na splošno govoril o raznih pojavih gospodarskega kriminala, dal pobudo za izredno živahno razpravo o tem prečem družbenem vprašanju.

V razpravi so se diskutanti zadržali ob nekaterih vprašanjih, kar kaže na to, da se da o gospodarskem kriminalu učinkovito razpravljati le, če se obravnava konkretni pojavi. Glede gospodarskega kriminala in podjetij je v glavnem obveljalo mnenje, naj delavski sveti, upravni odbori, vodstva podjetij zavzamejo najodločnejši odnos do vsakogar, ki iz koristljubja ne razlikuje svoje lastnine od lastnine skupnosti. Politične, množične in sindikalne organizacije pa naj ne zamude nobene priložnosti, da bi vzgojno vplivale in budile zavest dobrega državljana in poštenega človeka.

Pri pojavu škodljivstva, namernega ali pa takšnega, ki izvira iz neznanja, so se na posvetovanju bavili predvsem z vprašanjem varčevanja. V revirjih bi se ob večji pazljivosti,

Slovesen začetek prvega festivala primorskih študentov

V festivalskih dneh bo skupno 36 prireditev v 25 večjih krajih Primorske — Zaključek bo 15. maja v Novi Gorici

Sežana, 8. maja. Danes se je tukaj začel prvi festival primorskih študentov v počastitev desetletnice osvoboditve, ustanovitve prve slovenske vlade ter začetka delovanja svobodne slovenske univerze. Razen številnih študentov in drugih gostov iz Ljubljane, predstavnikov lokalnih oblasti in družbenih organizacij so se udeležili festivala tov. Tine Remškar, predsednik SZDL za Goriško skupnost komun, ki je prevzel pokroviteljstvo nad festivalom, ter republiški poslanec tov. Bogomil Vižintin-Milo.

Prvi festival primorskih študentov, ki jim je šele nova Jugoslavija omogočila študij v materinem jeziku, bo največja študentska kulturna prireditev pri nas v letošnjem letu. Trajal bo teden dni ter se bo zaključil s centralno prireditvijo v nedeljo, dne 15. maja v Novi Gorici. Na festivalu sodelujejo vsi primorski študentski klubi s svojimi dramskimi, vokalno-instrumentalnimi in športnimi sekcijami. Vabilu so se odzvali člani Akad. študentskega kluba »Simon Gregorčič« iz stare Gorice, ki bodo uprizorili komedijo »Srečni dnevi«, in Glasbeno matica iz Trsta, ki se bo predstavila s pevskimi zbori in solisti. Skupaj bo v festivalskih dneh 36 prireditev v petindvaj-

setih večjih krajih na Primorskem. Potrebna sredstva za organizacijo prireditev in kritje drugih stroškov je prispevalo vseh pet primorskih okrajev, dalje Zveza »Svoboda«, republiški odbor Ljudske prosvete, republiški odbor Zveze sindikatov Jugoslavije za Slovenijo, univerzitetni odbor ZŠJ, odsek za zamejstvo pri republiškem odboru Socialistične zveze ter republiški Svet za prosveto in kulturo.

Klub primorskih študentov v Ljubljani je pred dnevi izdal lepo opremljeno in kronološko urejeno publikacijo, ki obravnava razna organizacijska vprašanja in tola-mači kulturna stremeljenja članstva ter na koncu objavlja tudi podroben program vseh priredi-

tev. Festival bo razen svojega političnega pomena tudi dokazal, da se primorski študentje razen učenja ukvarjajo tudi s športom in raznoterimi oblikami ljudskoprosvetnega dela. M. D.

Plodno delo Rdečega križa v trboveljskem okraju

Trbovlje, 8. maja. Danes popoldne je bil v dvorani OLO občini zbor Okrajnega odbora Rdečega križa za trboveljski okraj. Razen delegatov se je običnega zbora udeležil tudi predsednik Zavoda za socialno zavarovanje LRS dr. Marjan Avčič. Iz poročila predsednika Okrajnega odbora RK Ernesta Gorška posnemamo, da je bilo delo RK tudi v preteklem letu plodno.

Socialistična zveza skrbi za razvoj kmetijstva

V bodočih občinah Maribora, okoliškega in slovenjegraškega okraja so na številnih predavanjih seznanili aktivne Socialistične zveze delovnega ljudstva in Zveze komunistov in zadrudnike s pomenom naprednega kmetijstva in zadrudništva. Na posebnih sestankih z agrarnimi interesi pa so obravnavali njihovo vlogo pri razvoju splošnega družbenega življenja. Sedaj osnovne organizacije SZDL razpravljajo s teoretskimi aktivni o tekočih vprašanjih v pripravi na občne zbere kmetijskih zadrug, ki so se pričeli in bodo opravljeni ta mesec.

Colnarno pri Treh ribnikih so odprli

Turistično olepševalno društvo v Mariboru je pred dnevi začelo veslaško sezono pri Treh ribnikih. Pozimi so vseh dvanajst čolnov popravili in prebarvali. V prihodnjih mesecih si bodo mnogi Mariborčani poiskali prijetno razvedrilo pri Treh ribnikih.

nih mest itd., saj prav takšna praksa kaj slabo vpliva v splošnem vzgojnem smislu.

Med predlogi, ki naj bi ne vplivali samo vzgojno, ampak med vodilnimi organi in kadri v podjetjih povečali budnost in odločnost, je bil zanimiv predlog, naj bi odgovorni uslužbenci itd. položili primerno kavčico oz. varščino. (Z)

Celjski gledališki festival

V soboto, 7. t. m. se je v celjskem Mestnem gledališču začel festival sodobne slovenske in jugoslovanske drame, v katerem sodelujejo razen ljubljanskega Mestnega vsa poklicna slovenska gledališča in Zagrebaško dramsko kazališče.

Festival je začela Drama SNG iz Ljubljane s Cankarjevimi »Hlapci«. Pri opoldanskem vladu, s katerim so se ljubljanski gostje pripeljali, je umetnike sprejel ansambel celjskega gledališča.

Popoldne so gostje odigrali prvo predstavo, ki jo je publika toplo sprejela, zvečer pa je bil slavnosten začetek festivala. Preden se je razprl zastor, je stopil pred zbrane goste in publiko upravnik Celjskega MG Fedor Gradšnik, ki je v kratkem pozdravil orisal namen največje letošnje jugoslovanske gledališke prireditve, nakar se je začela večerna predstava.

Ljubljanski gostje so z izredno sugestivno interpretacijo Cankarjevih »Hlapcev« navdušili popolnoma zaseden auditorij. Gledalci so po vsakem dejanju klicali umetnike pred zastor in jih nagrajevali z aplavzi. Posebej jih je očarala igra Staneta Severjana, Janeza Cesarja, Maksa Furijanca, zlasti pa so bili navdušeni nad mojstrsko zrežirano (Sl. Jan) in odigrano množično sceno

iz četrtega dejanja. Ob koncu so gostje prejeli darila in cvetje.

Po predstavi je predsednik MLO Fedor Gradšnik ml. priredil na čast gostom in kulturnim delavcem sprejem v foyerju gledališča. V nagovoru je pozdravil vse prisotne in se gostom zahvalil za bogato gledališko doživetje. Nato je spregovoril predsednik upravnega odbora celjskega gledališča advokat Marijan Medved, ki je posebej poudaril iskrene odnose, ki so med slovenskimi gledališči. Za lep sprejem se je v imenu gostov zahvalil direktor Drame Milo Klopčič.

Včeraj, v nedeljo 8. t. m., je gostovalo z dvema predstavama — brez dvoma najmodernejšima — z dramo Cankarjevega »Pohujšanja v dolini Šentflorjanski« SNG iz Trsta. Tudi tržaško gledališče je z izredno in kvalitetno Babičovo režijo ter s čudovito igro Stefke Droščeve, Mihe Baloba, Joška Lukeža in drugih celjsko publiko popolnoma prevzelo. Tudi tržaškimi gostom je po predstavi pripravil prisrčen sprejem predsednik MLO.

V foyerju gledališča je razstavil makete, risbe in skice scenstvih osnutkov scenograf celjskega Mestnega gledališča arhitekt Sveta Jovanovič.

Jutri bo krstna predstava Mi-loša Mikela drame »Dež v pomladni noči« V. Predan

LOJZ KRAIGHER:

BOJ ZA CANKARJEVO PODOBO?

II kritiki »Ivana Cankarja« v Naši Sodobnosti

(Nadaljevanje)

jih težkih urah, a svoje vere v »bodočnost, ki je vse — sedanost nič, te vere ni izgubil. Vedel je: — umiram, a gledam v sonce: naše veliko jutro je blizu...«

D. P. pa piše: »Cankar je prišel samo do praga onostranstva, čez prag ni stopil... ko pa ni verjel...« Vendar je zanj »očino, da ima pesnikova koncepta smrti zelo jasno zvezo z religioznimi pojmi in čustvi.

D. P. piše, da »Konec« v »Podobah iz sanj« ni »nedvomno religiozna izpoved«. Vendar je prepričan, da naš pesnik do boga nikakor ni bil tako hladen, kakor bi bil (kot) ateist. — Za to gre, kaj si človek predstavlja pod pojmom »boga«. Spriči neskončnosti in večnosti vesolja je človek in človeštvo in vsa njegova sto in stotisoletna preteklost strašno majhna in neznamita, malo pomembna. Pa si vseeno zastavlja vprašanja človeka: »Odkod? — Čemu? — Kam?« Du Bois Raymond je odgovoril: »Ignoramus et ignorabimus« (Ne vemo in ne bomo vedeli). — Današnji človek si odgovarja: Spriči »neskončnosti in večnosti« — je vprašanje brezsmiselno in nepotrebno. Če pa se vseeno vprašam, se zavedam, da bi kamenček na cestni, cvet na travniku, metulj, ki frfota nad njim, z isto pravico vpraševal, in se nasmehne: — človeku se že skoraj zdi, da je pametnejši od vesolja.

V mogočnih pesmih (v sonetnih ciklih)... so izraženi — notranji boji pesnikov... vsa negotovost, vsa bolelost, ki leži v iskanju resnice in kreposti.

V ciklu »Moj boga« je Ketto iskal — svojega boga; zato bi se danes glasil naslov melodane podudarnje »Moj bog«. V Kettejevem bogu je bilo še nekaj mistike. V Cankarjevem je bilo tega manj. V posmrtna življenje ni več verjel. — D. P. piše o njegovem prepričanju, da je bilo »nedvomno religiozno, čeprav ne bi hoteli trditi, da je po svoji vsebini dočela mistično.«

... zgodovina Cankarjeve misli, piše D. P. se pravzaprav zgodovina stalnih spopadov med vplivi dveh nasprotujočih si miselnosti — marksistične, materialistične in idealistične seveda. Tu pretirava in spomlji — a ga ne more »proglasi niti za doslednega marksista niti za doslednega idealista ali vernika krščanske vere.«

polnoma ravna, brezkompromisna, premočrna brazda — in na naših njivah ni mnogo tako netrpno rav-nih brazd.

Ce bi se D. P. v svoji kritiki resnične in tedne dne držal napovedane gesla »Amicus Plato, sed magis amica veritas«, pa bi človek nekoliko bolj verjel v iskrenost te njegove »spokorniške« izjave.

IV.

V četrtem poglavju svoje kritike D. P. takoj pokaže, koliko je bilo iskrenosti in resničnosti v njegovi spokorniški izjavi.

Tu se najprej loteva moje študije »Oba telmece«. Očita mi, da sem do Otona Zupančiča »pristranski, vse prej kot docela pravičen«. — Kolikor se zavedam, sem pisal zgolj resnico. Vkljub njegovemu visokomernemu načinu sem ga imel preveč rad in sem ga — po Kettejevi smrti — cenil kot našega najboljšega pesnika. Politično sva bila po prvi svetovni vojni skoraj petindvajset let razdvojena, kar pa mojega prijateljskega čustvovanja do njega ni omajalo. V dunajskih, dijaških letih smo ga vsi s Cankarjem vred občudovali, ker je po obliki dosegel vrhunec med tedanjimi pesniki — po Kettejevi smrti. Zakaj: — to je pač neovrgljivo, da je bil zame in mislim, prav tako za Cankarja Dragotin Kette najbolj nadarjen, najbolj zdrav, izredno in duševno najbolj zrel — in če bi živel, bi se bil kot pesnik, pisatelj in dramatik razvil najvišje izmed njih. Politično bi ga bil Cankar hkrati nadkriljeval in, ob živem Ketteju, bi jih bil morda Cankar kot skupino tudi vodil, kakor jih je vodil že v srednješolskih letih.

Ivan Cankar je svoje občudovanje Otona Zupančiča iskreno in jasno izražal tudi v kritikah njegovih knjig, čeprav ga je ob knjigi »Čez plans« že zelo metalo. V januarju 1904 objavlja Zbaniško študijo za Zvon, celo temeljitejšo študijo. In mu napiše na tretji strani pisma nekaj osnutek za to napoved: »Ne« spodobilo bi se, da bi odpravil to epohalno knjigo... s kratkim referatom v »Lisku«...«

Poglavljata razlika med »obema telmececa« je bila idejna. Zupančič je pisal čudovite verze, omamljive, opojne pesmi. A letal nam je prevsko — vsiljene care — ker je bil pač individualist. Ivan Cankar je bil v prvi nedosežen stilist s fantastičnimi prilemi, idejno pa je bil popolno nasprotje Otona Zupančiča, bil je marksist in socialni revolucionar od začetka do konca svojih dni.

ŠPORT IN TELESNA VZGOJA

PRVA ZVEZNA NOGOMETNA LIGA

Remi vodečih na lestvici

Najvažnejša tekma XX. kola med BSK in Hajdukom se je zaključila neodločeno. Splitčani so izgubili točko, vendar so še nadalje največji kandidati za prvaka. BSK, Dinamo in Partizan se bodo borili v glavnem za drugo mesto.

Vse tekme tega kola so se zaključile realno, brez presenečenj. Zanimivo je, da so premagana moštva dosegla samo tri, a prejela 19 golov.

Skopski Vardar je dosegel po dolgem času prvo zmago. S tem si je malo povečal upe, da bo ostal v ligi. Do konca prvenstva pa se bo moral še močno boriti za obstoj z Železničarjem in Radničkim.

XXI. kolo bodo igrali 17. in 18. maja, ker bosta prihodnje nedeljo igrali nogometni reprezentanci Jugoslavije in Škotske.

Dve neizkoriščeni enajstmetrovki

PARTIZAN — LOKOMOTIVA 3:0
Zagreb, 8. maja. V Zagrebu je Partizan premagal Lokomotivo s 3:0 (1:0).
Strelci: Bobek v 42., Mihajlovič v 53. in Bobek v 57. min. Gledalec je bilo okrog 7000. Sodil je Erlich iz Ljubljane.

Ko je bilo že videti, da bo polčas zaključen brez golov, je dobil Bobek zogo od Milutinovića, se mojevrsko znebil branilca in dosegel neubranljivo gol. Dotlej je bila Lokomotiva z zelo borbeno igro kos tehnično boljšemu Partizanu. V prvem polčasu je

I. ZVEZNA LIGA

- Beograd: BSK : HAJDUK 0:0
Novi Sad: »Vojvodina« : Spartak 6:3 (4:2)
Sarajevo: »Sarajevo« : Proleter 5:0 (4:0)
Zagreb: »Zagreb« : Dinamo 1:2 (0:1)
Lokomotiva : Partizan 0:1 (0:1)
Skopje: Vardar : Železnikar 1:0 (0:0)

zlasti dobro igrala domača obramba. V drugem polčasu je igralcem Lokomotive Partizanov gol vzel pogum in zato niso igrali tako ostro in po-
zitivnovalno, kar je bilo vsekakor Partizanovemu napadu koristno. V štirih minutah, takoj na začetku drugega polčasa sta Mihajlovič in Bobek zvisala rezultata na 3:0. Potlej je Partizan dočela prevzeti igro v svoje roke, tako da so igrali samo na polovici Lokomotive. V 77. min. je Zebec zakrivil enajstmetrovko. Geres je streljal iz negotove in Stojanović je zogo ujel. Nekaj minut kasneje je Bobekovo enajstmetrovko ubranil Žrliček. Partizanova zmaga je dočela zasluzena.

Hajduk : BSK remi

Hajduk — BSK 0:0
Beograd, 8. maja. Tekma BSK-Hajduk, ki so jo odigrali pred okrog 20.000 gledalci, ni bila zanimiva brez golov. Sodil je Marek iz Zagreba.

Dva najprejše kandidata za naslov državnega prvaka sta pokazala danes slabo, nervozno in nezanimivo igro. To je bila dolgočasna tekma, pri kateri lahko omenimo samo dobro igro srednjega krilca domačih Jurjčka in lepe poteze desne zveza Hajduka Vukas. Obe moštvi sta igrali lagodno in sta se bolj omejevali na obrambo, kakor pa trudi, da bi zmagali. Igrali sta oprezno in dobili smo vtis, da sta bili zadovoljni, ker se je tekma zaključila brez gola. Pretirane brezpilotne kombinacije obeh moštev so gledalce utrujale.

Hajduk je imel nekaj lepših priložnosti, toda Rebac je dvakrat streljal preko gola, zoga pa, ki jo je Matkošič poslal proti Radenkovičevim vratom, je zadela prečko. BSK je imel samo eno priložnost, da doseže gol. Toda Marković je streljal naravnost Beari v roke. Štikavič je dvakrat odlično streljal, toda zoga je zadela prvič prečko, drugič pa mrežo, toda od znanj.

Pri BSK je bil najboljši Jurjčko, pa tudi ostala dva krilca ter branilec Stojanović in napadalec Jelisičević so bili zelo dobri. Pri Hajduku so bili najboljši Broketa, Vidošević, Radović in Vukas.

Zmagoviti gol v zadnjih minutah

VARDAR — ŽELEZNIKAR 1:0
Skopje, 8. maja. Vardar je šele dve minuti pred koncem tekme od-
vzel sarajevskemu Železničarju obe točki, in sicer z golom, ki ga je iz enajstmetrovke dosegel srednji krilco Petrović. Zmaga Skopjanec je zaslužena, ker so vedno tekme igrali pred golom gostov. Igra je bila nerovna, podajanje napadno.

Z borbeno igro in taktično obrambo so Sarajevčani v prvem polčasu dočela zasluzili neodločen rezultat. Branili so se s sedmimi, včasih pa tudi z devetimi igralci. Toda neubranljivi Vardarovi napadi, ki so igrali precej nervozno in počasno, ni izkoristili niti najidealnejših priložnosti. Tako je v deseti minuti Micev s petih metrov zgrešil prazna vrata.

Ves drugi polčas so igrali pred golom Železničarja. Vardar je silovito napadal, toda gostje so se uspešno branili. Često so bili vsi igralci Železničarja v svojem kazenskem prostoru.

Gledalcev je bilo nad deset tisoč. Marković iz Beograda je sodil z avtoriteto, toda nekajkrat je brez potrebe prekinil igro.

Toča golov v Novem Sadu

»VOJVODINA« — SPARTAK 6:3
Novi Sad, 8. maja. »Vojvodina« je danes v Novem Sadu premagala Spartak s 6:3 (4:3). Gledalcev je bilo nad 10.000. Sodil je Pavlić iz Sarajeva. V začetku je bila igra nerovna, raztrgana in brez lepših kombinacij. Kasneje je »Vojvodina« uredila svoje vrste in večkrat nevarno napadala pred kril in zvez. V 20. minutah so domači, kakor na zadnji tekmi z BSK dosegli tri gole.

V 14. minuti je Krstić I. z leve strani dosegel prvi gol. Minuto kasneje je Veselić dosegel drugi, zatem pa je Ivoš dosegel drugi gol po gneči pred vrati gostov. V 22. minuti je Tomasić znižal rezultat na 2:1. Tretji, najboljši gol na tekmi je dosegel Veselić, ki je bil tudi sicer najboljši igralec na igrišču. Samo štiri minute kasneje je Milovanov napravil prekršek v kazenskem prostoru nad Branislavičevim. Priložno enajstmetrovko je Čikić spremenil v gol.

Visoka zmaga domačih

SARAJEVO — PROLETER 5:0
Sarajevo, 8. maja. »Sarajevo« je danes premagalo osješkega Proleterja s 5:0 (4:0). Gole so dosegli: Lovrić I. v 2. Biogradlić v 21. in enajstmetrovke. Vianjevac v 30. Živković v 36. in Jusurbegović v 73. minuti. Sodil je Podubski iz Zagreba. Gledalcev je bilo 10.000.

V prvem polčasu je bila tekma zanimiva. Sarajevo je dobro zaigralo in doseženi so bili štirje zelo lepi gol. Živković se je posreželo nekaj nenavadnega — četrti gol je dosegel neposredno iz kota. V tem delu tekme je bilo Sarajevo veliko boljše od Osječanov, ki niso znali urediti svojih vrst.

V drugem polčasu je bila igra zelo slaba in raztrgana. Sarajevo kar ni bilo moč prepoznati. Njegovi

igralci so bili, kot kaže, zadovoljni z vodstvom, doseženim v prvem polčasu in se sploh niso potrudili.

LESTVICA I. LIGE

Hajduk	20	12	6	2	50:18	30
BSK	20	15	2	3	49:25	28
Dinamo	20	12	4	4	44:38	28
Partizan	20	11	5	6	52:27	27
»Vojvodina«	20	8	6	4	40:30	24
Crvena zvezda	20	9	5	6	37:27	23
»Sarajevo«	20	8	5	7	38:26	21
Spartak	20	7	4	9	39:47	18
Proleter	20	6	6	8	24:47	18
»Zagreb«	20	6	5	9	25:34	17
Radnički	20	6	2	12	22:30	14
Železnikar	20	6	1	13	27:43	13
Vardar	20	3	6	11	18:36	12
Lokomotiva	20	3	3	14	22:63	9

Norveška : Madžarska 0:5 (0:2)

SVEČANA KONFERENCA ZSJ

Razdelitev spominskih plaket najboljšim športnikom

Beograd, 8. maja. V dvorani Doma JLA v Beogradu je bila danes svečana konferenca, posvečena proslavi desetletnice telesne vzgoje v naši deželi, kateri so prisostvovali podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Rodoljub Čolaković, tajnik sveta Veljko Zeković in predsednik odbora za prosveto Zvezne ljudske skupščine Veljko Vlahović.

Odbor za proslavo je nagradil s spominskimi plaketami 430 uspešnih športnikov in športnih delavcev za njihovo poštvalnost in neumorno delo. Med njimi so tudi: Stanko Bloudek, Zarko Dolinar, Stanko Lorgjer, Jarež Fojda, Ivko Fustišek, Josip Palada in Petar Vlašić.

Zbrane športnike in športne delavce iz vse države je pozdravil podpredsednik Čolaković. Dokumentarno je govoril o najbolj bistvenih problemih telesne vzgoje v naši deželi.

SPET USPEL NASTOP ALPSKIH SMUČARJEV

Tokrat prvi Kunšič

Pri mladincih Wuckenschabel (A) dosegel najboljši čas dneva — Pri članicah Župančičeva sigurna zmagovalka

Jesenice, 8. maja. Gorenjska smučarska podzveza je tudi letos ob zaključku sezone pripravila »Triglavske veseljalce«. Tekmovanje je bilo v počastitev desetletnice osvoboditve in je zanj vladalo veliko zanimanje. Na startu se je javilo 75 tekmovalcev iz 10 klubov, med njimi tudi gostje iz Avstrije, Praga, ki je bila odlično pripravljena, je bila za člane dolga nekaj nad 2 km z 300 metrov višinske razlike in 45 vrati. Na njej so startali člani in mladinci, medtem ko so članice imele nekoliko krajšo progo z 41 vrati.

Tekmovalci so pokazali, da so ob zaključku smučarske sezone v odlični formi, saj so morali na progi pokazati tako tehniko kot brzino.

Pri članih je preprosto zmagal Jeseničan Jože Kunšič, ki je postal s seboj 3 Avstrijce in elito naših alpskih smučarjev z Mulejem na čelu. Pri mladincih se je posebno izkazal mlad Avstrijec Wuckenschabel, ki je s svojo vožnjo navdušil gledalce. Pri dosegel najboljši čas dneva. Pri članicah ni bilo presenečenj. Prilobčanica Župančičeva je sigurna zmagovalka.

Prilobčanica Župančičeva je sigurna zmagovalka. Pri članih je preprosto zmagal Jeseničan Jože Kunšič, ki je postal s seboj 3 Avstrijce in elito naših alpskih smučarjev z Mulejem na čelu. Pri mladincih se je posebno izkazal mlad Avstrijec Wuckenschabel, ki je s svojo vožnjo navdušil gledalce. Pri dosegel najboljši čas dneva. Pri članicah ni bilo presenečenj. Prilobčanica Župančičeva je sigurna zmagovalka.



Muleju danes ni šlo tako kot običajno

DRUGA ZVEZNA NOGOMETNA LIGA

Spet učinkovit napad

V današnjem kolu II. zvezne lige se je Odred z visoko zmago nad Rabotnički spet pozzpel na 3. mesto. Vodeče moštvo Velež je gladko odpravilo »Bokelj«, medtem ko je Budućnost igrala samo neodločeno z zagrebškim Metalcem. Tako je razlika med prvim

ste v vodstvo z 1:0. Ze je kazalo, da se bo sreča obrnila v prid gostom, ker je Odred popustil. Toda vzpodbujanje gledalcev je koristilo. Domači igralci so se znova znali, začeli nevarno napadati in pogosto streljati. Predvsem se je pri tem odlikoval Zdravković pa

krilo, vendar je v 72. minuti kljub poškodbi izvrstno podal zogo Vorgiču, ki je povisal rezultat na 3:1. Tudi po tem голу je bila igra še vedno živahna, igralci so se »zagrizli« in čez dobrih 10 minut je Klančičar z neubranljivim strelom dosegel 4:1. Pet minut pred koncem je Brezar, ki je bil sicer med najslabšimi igralci, dosegel še drugi gol in postavil končni rezultat 5:1.

Boljši del domačega moštva je

II. ZVEZNA LIGA

- Ljubljana: Odred : Rabotnički 5:1 (1:1)
Titograd: Budućnost : Metalac 1:1 (1:0)
Mostar: Velež : »Bokelj« 3:0 (1:0)
Cetinje: Lovčen : »Zenica« 6:3 (3:1)
Šabac: »Mačva« : Napredak 1:0 (0:0)

bil danes napad, medtem ko je bila obramba nezanesljiva. Tudi Filipančević nismo bili preveč zadovoljni. Najboljši so bili Zumber, Belcer, Hočevar in Zdravković, pri gostih pa Bačvarov, Mičunovski, Vučinski in Ibrahimovski.

Sodnik Vunarič ni dovolj upošteval prednosti.

Velež	13	10	1	2	36:12	21
Budučnost	13	9	1	3	32:16	19
Odred	13	7	0	6	23:20	14
Metalac	13	5	3	5	19:18	13
Lovčen	13	5	2	6	30:24	12
Napredak	13	5	2	6	17:14	12
Zenica	13	4	4	5	26:29	12
Mačva	13	5	2	6	22:25	12
Rabotnički	13	4	1	8	11:30	9
Bokelj	13	2	2	9	12:40	6

ODBOJKARSKA DVOBOJA VARŠAVA : BEOGRAD

Poraz in zmaga naših

Beograd, 8. maja. Ženska odbojkarška reprezentanca Varšave je si-
mnoči premagala reprezentanco Beograda s 3:1 (15:10, 16:14, 9:15 in 15:5). Gledalcev je bilo okrog 2500. Sodil je Poljak Spritkowski. Poljakine so igralo bolje, zlasti na mreži. Kjer so se odlikovale z izvrstnimi smeti. Prvi tako so bolje in zanesljivo servirale in zato je sprito vsega tega njihova zmaga zaslužena. Jugoslovanske so napravile dolga napad pri serviranju in zelo redko smešale. Dobro so se upirale Poljakinjam v drugem nizu, s pazljivo igro pa so jim je posreželo dobiti tretjega.

Moška reprezentanca Beograda je z odlično igro prepričljivo premagala reprezentanco Varšave s 3:0 (15:13, 15:9, 15:9). Gledalcev je bilo 3000, sodil je dr. Zec (Jugoslavija).

To je bila ena izmed najboljših iger beograjskih odbojkarjev. Beograjski so zlasti dobro igrali na mreži. Kjer je zlasti vsak smet Mikine, Popovič in Škerbinček pomenil točko. Redko so napravili napake, odlično pa branili siloviti nasprotniki smeti. Jugoslovanski igralci so bili odlični, posebno še v tretjem nizu, ko se Poljakom vželo č-

stim spremembam igralcev ni posreželo resneje upirati. Jugoslovanska ekipa je igrala vse čas v isti postavi. Pri Beograjskih so bili najboljši Mikina, Popovič in Škerbinček, toda tudi ostali trije, Stojimirovič, Stjepanović in Miroslavićević so odlično igrali. Pri Poljakih sta bila najboljša Radomski in Polček.

Reprezentanca Varšave bo 9. maja igrala povratno tekmo z reprezentanco Beograda, in sicer v Novem Sadu.



Učinkovit smet odbojkarja

HRVATSKO-SLOVENSKA LIGA

- »Sibenik« : Testilac 1:0 (1:0)
»Reka« : »Trešnjevka« 1:1 (0:1)
»Split« : Branik 4:0 (1:0)
»Maribor« : »Ljubljana« 1:1 (0:0)
Kladivar : Segesta 2:1 (1:0)
»Borovo« : Uljanik 3:0 (2:0)

KEGLJANJE

Poraz Ljubljane
Zagreb, 8. maja. V počastitev desete obletnice osvoboditve Zagreba so priredili danes kegljski troboj reprezentanc Zagreba, Ljubljane in Novoga Sada. Zmagala je reprezentanca Zagreba s 4961 keglji, druga je Ljubljana 4737, tretji Novi Sad 4695.

Najboljši rezultat v ekipi Zagreba je dosegel Stane Pogelšek 639 kegljev, za Novi Sad Miško Paloc 618, za Ljubljano pa Avgust Likovnik 615 kegljev.

KOSARKA

Dijaško prvenstvo Slovenije
Maribor, 8. maja. Danes je bilo v Mariboru srednješkolsko prvenstvo Slovenije v kosarji. Pri dijaških je nastopilo 9 moštev. V finalni tekmi sta se pomerili mariborski gimnazija I. in II. Zmagala je I. gimnazija z rezultatom 61:44.

Pri mladincih je bila uspešna V. gimnazija iz Ljubljane, ki jo v finalu premagala mariborsko I. gimnazijo z rezultatom 35:24. Tekmama je prisostvovalo okrog 700 gledalcev. Organizacija je bila zelo dobra.

ATLETSKA TEKMOVANJA

Žetev novih rekordov

Ljubljana, 8. maja. V okviru I. kola zvezne mladinske lige so se danes dopoldne na stadionu Odreda pomerili mladinci in mladinke ljubljanskih atletskih klubov Odreda in Svoboda, medtem ko mladinci »Partizana« iz Nove Gorice in Kočevja niso prispele na tekmovanje.

Če primerjamo letošnje in lanske rezultate, vidimo, da so mladi atleti in atletinje obeh klubov zelo napredovali. Tekmovalci so bili precej izenačeni, zato so bile skoraj v vseh disciplinah zanimive borbe. Posebno lepa je bila borba zmagovalca v tekni na 1.500 m. Po razburljivem finalu je zmagal »izkušeni« atlet Odreda Kaplja.

Pri mladinkah je bila Stamejšičeva razred zasa. To je pokazala v tekni na 60 m z rezultatom 7,9 in na 80 m ovire 12,7. Razen nje sta se odlikovali tudi Šušteršičeva in Škerjančeva. Ugodno so presenetile tudi nekatere mlade atletinje, katere smo danes prvič videli na stadionu.

Točke: mladinci — Odred 15.951, Svoboda 12.339; mladinke — Odred 10.139, Svoboda 9.184.

Rezultati:
Mladinci: 100 m ovire: Kolnik (O) 16,4; 100 m: Koprlič (O) 11,8; 400 m: Valant (O) 53,6; 1.500 m: Kaplja (O) 4:23,7; 1.500 m: steeple-chase: Simončič (O) 4:41,6; 4 x 100 m: Svoboda 46,5; daljina: Kolnik (O) 6,25; višina: Pečnik (O) 1,65; palica: Oman (O) 3,8; krogla: Kolnik (O) 12,52; disk: Jamšek (O) 38,65; kladivar: F. Pečnik (O) 36,41; kopje: Kastelic (O) 53,59.

Mladinke: 60 m: Stamejšič (O) 7,9; 80 m ovire: Stamejšič (O) 12,7; 100 m: Gokjovič (S) 14,0; 4 x 100 m: Odred 54,3; daljina: Turč (O) 4,63; višina: Svetličič (S) 1,38; krogla: Škerjanec (O) 11,69; disk: Erman (S) 24,63; kopje: Škrjanc (O) 39,35.

Trije novi rekordi

V odmeru nogometne tekme Odred — Rabotnički so startali ljubljanski atleti v tekni na 3000 in 300 m. Gledalci so bili z obema disciplinama zelo

zadovoljni, saj so imeli priložnost videti nov sovenski rekord na 3000 m in izenačen slovenski rekord na 300 m.

Rezultati: 3000 m — Spacapan (»Ljubljana«) 8:41,0, Tratnik (Odred) 8:51,2, Svetina 8:59,2, Okršlar je odstopil.

300 m: Hiti (Odred) 36,5, Dolenc (»Ljubljana«) 36,7, dr. Djordjevič 37,0, Zupan (»Ljubljana«) 37,3, Seliskar (Odred) 37,3, Belšak (Odred) 37,6.

V dopoldanskem tekmovanju je izven konkurence Plut vrzel kopje 61,91, Müllerer pa disk 44,06 m.

Celje, 8. maja. Danes je bilo v Celju prvo kolo zvezne atletske mladinske lige. Srečali so se mladinci in mladinke »Ljubljane« in Kladivarja. Pri mladincih so zmagali Ljubljanci s 16.984 točkami, Kladivar 14.466. Pri

mladinkah pa so bile uspešne domačinke, ki so nabrale 8636 točk, »Ljubljana« pa 7829.

V odmeru so se izven konkurence pomerili člani v tekni na 200 m in 3000 m. V tekni na 200 m je Stanko Lorgjer dosegel nov slovenski rekord s časom 22,2. v tekni na 3000 m je bil pa Vipotnik prav tako uspešen in je s časom 8:35,2 tudi postavil nov slovenski rekord.

Nov jugoslovanski rekord v skoku v višino

Beograd, 8. maja. Na prvenstvu beograjske univerze so bili drugega dne tekmovanja doseženi odlični rezultati. Tako je v skoku v višino Marjanović (Partizan) pri tretjem poskusu preskočil 2 m. Stari rekord 197 cm sta imela doslej Dimitrijevič in Marjanović. Šepa in Nikolić sta preskočila 185 cm.

Na 100 metrov je Jovančić (Crvena zvezda) dosegel čas 10,7.

Nov slovenski rekord

Maribor, 8. maja. V I. kolu zvezne lige so danes nastopili mladinci in mladinke mariborskih atletskih klubov Branika in »Maribora«.

Pri mladincih je bil uspešen »Maribor«, ki je dosegel 39.71 točk, Branik 11.891. Pri mladinkah je Branik dosegel 9.572, »Maribor« pa 8.939 točk. Marček je postavil nov slovenski rekord v metu kladivarja z rezultatom 31,80 m.

MALI KOKMET

Moški: ZSD Celje — Branik (Maribor) 13:11 (9:4).

ODBOJKA

SSD Fužinar (Ravne) — Kamnik 3:1 (tekma hrvatsko-slovenske lige).



Uspeh skok s palico

DNEVNE NOVICE

Vabimo vse urbaniste, ostale strokovnjake in javne delavce, ki se zanimajo za urbanizem, na ustanovni občni zbor Urbanističnega društva LRS, ki bo 9. maja 1955 ob 17. uri v sekični dvorani hotela Union.

Pametna žena ne šteti za nego svojega telesa! JELA kopalna sol je nujen dodatek vsaki kopeli. Dobi se v vseh drogerijah.

Poročili so se v Ljubljani 7. maja 1955. Alič Anton, abs. elektrotehnik, in Podmenik Ivanka, nameščenkica; Besedič Stjepan, tesar in Snoj Ana, šivilja; Obrenović Djordje, student, in Dejanović Desanka, učiteljica; Lukšica Dragutin, oficir JLA, in Klemenec Ana Regina, gospodinja; Kvas Franc, ključavničar, in Stražela Marija, bolničarka; Marolt Stanislav, stroj. tehnik, in Radmelčič Martina Danica, nameščenkica; Kastelic Janez, delavec, in Omanen Justina, kmetica; Porovne Ivan, stroj. ključavničar, in Bernik Vida, uslužbenka; Brgant Alojzij, stroj. ključavničar, in Mischlovsek Karolina, delavka; Matek Anton, gozdar, tehnik, in Orel Zlatica, dr. uslužbenka; Fatur Rudolf, nameščenkica, in Videnski Bogumila, prodajalka; Škraba Ivan, student, in Jurečič Jožefina, nameščenkica; Kocijan Marko, kovinostrojar, in Jakopič Marija, trg. pomoč.; Horvat Franc, električar, in Čufuta Julija, delavka; Zupančič Ivan, delavec, in Blatnik Frančiška, delavka; Schoss Frančišek, višji tehnik v pokloju, in Škrablj Antonija, gospodinja, Plišenjak Janez, priučeni zidar, in Čiuh Frančiška, delavka; Blatnik Frančiška, priučeni klepar, in Šiška Ljudmila, nameščenkica; Skok Stanislav, uslužbenec, in Ivaldo Terzija, kroj. pomoč.; Cesar Stefan, kroj. pomoč.; Ivanuš Marija, kroj. pomoč.; Valenčič Jožef, natakar, in Seničar Marija, kuharica; Pangerc Stanko, logar, in Podlogar Jožef, kmečka delavka; Zupančič Ivan, klepar, in Marolt Silvestra, delavka; Zalokar Bojan, stroj. tehnik, in Černevec Stanislav, tehnični risar; Marčič Franc, stroj. ključavničar, in Črne Silvestra, knjigov. delavka; Dolenc Stefan, mehanik, in Kušar Terzija, kmečka delavka; Kušar Janez, kmet, in Dolinar Angela, delavka; Simec Milan, kmetovalec, in Glavič Antonija, kmetovalka; Medved Božidar, oficir JLA, in Tirskec Pavla, uslužbenka; Drapaj Vladimir, električar, in Potrpin Frančiška, frizerka; Sveda Dražen, elektrotehnik, in Majhen Brigita, frizerka.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE

Ljubljana, Mestni dom
Sreda, 11. maja ob 20: Schiller-Zupančič: »Marija Stuart«. Tragedija. Premiera. Proslava 25-letnice gledališke dejavnosti Ervine Wrischer-Petrovičeve, gostovanje Mihaela Šaričeve. Red A. Prodaja vstopnic v Mestnem domu, rezerviranost tel. št. 32-890.

KONCERTI

Akademija za glasbo priredi v torek, 10. maja ob 20. uri v veliki dvorani Slov. filharmonije Klavirski večer. Absolventka III. oddelka iz razreda red. prof. J. Ravnika, tov. Dika Rantigajeva bo izvajala dela: Bacha, Beethovna, Chopina, Debussyja, Ukmarja in Prokofjeva. Vstopnice v koncertni direkciji, Trg revolucije.

RADIO LJUBLJANA

Sporod za ponedeljek, 9. maja 1955.

Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00, 19.00 in 22.00.
5.00-6.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! (pester glasbeni sporod), vmes ob 5.30 Pregled tiska — 5.33 Igrajo Sreže flosarji, pojeta Miha in Stane — 7.10 Jutrarnji orkestralni sporod — 7.30 Gospodinski nasveti — 7.40-8.00 Zabavna glasba, vmes reklame — 11.00 Radijski koledar — 11.05 Glasbena medigra — 11.15 Šolska ura za višjo stopnjo — Riko Paulin: Beg iz taborišča smrti — 11.45 Pisan sporod zborovskih in solističnih skladb jugoslovanskih skladateljev vmes ob 12.00 do 12.10 Kmečki nasveti — 12.45 Zabavna glasba, vmes reklame — 13.00 Zeleni šali — poslušajte! — 13.30 Opoldanski koncert — 14.30 Nove knjige — 14.40 Koroske in beneške pesmi — 15.15 Igra trio Dorko Skoberne — 15.20 Šolska ura za nižjo stopnjo — Kristina Brenk: Zaleski fantje, radijska igra — 16.00 Zabavne melodije — 16.30 Zdravstveni nasveti — 16.40 Poje komorni zbor iz Celja p. v. Egona Kuneja — 17.15 v svetu opemih melodij — 17.15-18.00 UKV program: Lahka glasba — 18.00 Radijska univerza — prof. Ivan Tominc: O pomenu varstva prirodnih znamenitosti — 18.15 Igra zabavni orkester Peter Yorke — 18.30 Na straži: Borci-partizani VII. korpusa pripovedujejo — 18.45 Partizanski pozdravi — 19.00 Radijski dnevnik — 19.30 Zabavna glasba, vmes reklame in objave — 20.00 Kulturni pregled — 20.15 Simfonični koncert Orkestra Slovenske filharmonije, dirigent Jakob Cipek, solist Peter Wallfisch (London), Matko Devčić: Istrska suita — W. A. Mozart: Koncert za klavir in orkester v G-duru — Cesar Franck: Simfonične variacije — Cesar Franck: Simfonijski d-molu — 22.15-23.00 Zapršimo (sporod. plesne glasbe — 23.00-24.00 Oddaja za tujino — na valu 327,1 m (Prenos iz Zagreba)

VESTI IZ MARIBORA

DEŽURNA LEKARNA
Ponedeljek, 9. maja: lekarna »Studentica«, Gorgeka ul. 18.
Torek, 10. maja: lekarna »Centere«, Gosposka ul. 12.

KINO
PARTIZAN: jugosl. film »Pot miru« s tehnikom.
UDARNIK: slov. film »Tri zgodbe« brez tehnika.
LETNI KINO SOLA: amer. film »Najlepša leta našega življenja«. Predstava ob 20.45.
POBREŽJE: Zaprt.
STUDENTI: Zaprt.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE

Ponedeljek, 9. maja ob 20: Jan de Hartog »Sopotnika«. Gostovanje SNG iz Trsta. Izven.
Torek, 10. maja ob 20: Jan de Hartog »Sopotnika«. Gostovanje SNG iz Trsta. Izven.
Obveščamo kino-obiskovalce, da bo od 7. maja 1955 dalje vsako soboto še ena predstava v kinu Partizan in Udarnik, in sicer ob 22. uri.

CELJSKE VESTI

MESTNO GLEDALIŠČE

Festivalski abonma

Ponedeljek, 9. maja ob 20: Miloš Mikeln: »Dež v pomladni noči«. Premiera. Premierski abonma in izven.
Torek, 10. maja ob 15.30 in 20: Vasja Ocvirk: »Tretje ležišče«. Gostovanje Gledališča Slovenskega Primorja iz Kopra.
Sreda, 11. maja ob 15.30 in 20: Branko Hofman: »Življenje zmaguje«. Gostovanje Drame Slovenskega narodnega gledališča iz Maribora.
Četrtek, 12. maja ob 20: Jože Javoršek: »Kriminalna zgodba«. Premiera. Premierski abonma in izven.
Petek, 13. maja ob 15.30 in 20: Igor Torkar: »Pisana žoga«. Gostovanje Prešernovega gledališča iz Kranja.
Nedelja, 15. maja ob 15.30 in 20: Marijan Matković: »Na kraju poti«. Gostovanje Zagrebškega dramskega gledališča iz Zagreba.

VESTI IZ KRANJA

PREŠERNOVA GLEDALIŠČE

Petek, 13. maja: Gostovanje v okviru festivala v Celju, krstna predstava, Igor Torkar: »Pisana žoga«, ob 15.30 in 20. uri.
Nedelja, 15. maja ob 20: Igor Torkar: »Pisana žoga«. Red premierski in izven.
V Kranju bo drveni koncert moškega zbora »Prešeren« pod vodstvom Petra Leparja. Novovitev koncerta bo v sredo 18. maja. K 152

VESTI IZ KOPRA

GLEDALIŠČE SLOV. PRIMORJA

Torek, 10. maja ob 15.30 in 20: Vasja Ocvirk: »Tretje ležišče«. Gostovanje GSP Koper na Celjskem gledališkem festivalu.
Sobota, 14. maja ob 20: Georges Roland »Štirje za volanom«. Gostovanje v Divači.
Nedelja, 15. maja ob 20: Georges Roland »Štirje za volanom«. Gostovanje v Komnu.
Ponedeljek, 16. maja ob 20: Georges Roland »Štirje za volanom«. Gostovanje v Stanjelu.
Torek, 17. maja ob 20: Georges Roland »Štirje za volanom«. Gostovanje v Prvačini.
Sreda, 18. maja ob 20: Georges Roland »Štirje za volanom«. Gostovanje v Sempasju.
Četrtek, 19. maja ob 20: Georges Roland »Štirje za volanom«. Gostovanje v Solkanu.
Petek, 20. maja ob 20: Georges Roland »Štirje za volanom«. Gostovanje v Kanalu ob Soči.
Sobota, 21. maja ob 20: Georges Roland »Štirje za volanom«. Gostovanje v Mostu na Soči.
Nedelja, 22. maja ob 20: Georges Roland »Štirje za volanom«. Gostovanje v Idriji.
Ponedeljek, 23. maja ob 20: Georges Roland »Štirje za volanom«. Gostovanje v Vipavi.

DROBNI OGLASI

BIVŠE UJETNIKE, ki so bili v taboriščni bolnišnici Millberg IV b od aprila do novembra 1942, prosim, da se javijo Milanu Tomoviču, Kumanovo, Rade Končara 18. 296
NUJNO PRODAJ PARNI VALJAR, teže 12 ton, v dobrem stanju, cena ugodna. Ogled: Beograd, Bulevar revolucije 392. Zika. 17289
3000 DIN PLAČAM za lepo opremljeno sobo s soupotabo, kopalnico, p. možnosti s posebnim vhodom. Ponudbe pod »Redno plačevanje« v upravo »Ljudske pravice«.
LJUBLJANA-MARIBOR Zamenjam lepo dvo in polsobno komfortno stanovanje (kopalnica, plin) z uporabo dela vrta, na lepem kraju v Ljubljani Vrtovec, Ljubljana, Nazorjeva 2 ali Maribor, Cankarjeva št. 27.

TOVARNA STEKLA IN STEKLENE VOLNE

natečaj

1) ZA STEKLOPIHASKE MOJSTRE za visoko kvalitetno delo vseh vrst votlega stekla (za balone, sklede, sifone, cilindre, vse vrste kozarcev, bokalov, steklenic itd.).
2) ZA POSLOVODJO, kakor tudi ZA MOJSTRA za oddelek dokončne izdelave votlega in prešanega stekla (brusilnica) vključno delo na kristalnem steklu.
3) ZA POMOČNIKE MOJSTRE za delavnice velikih in majhnih balonov.
Fogojl: za 1) dolgoletno delo kot mojster steklopihaskih izdelkov. Za 2) dolgoletno delo kot mojster pri izdelavi grobelega in finega brušenja, kakor tudi pri delih na kristalnem steklu, za poslovodjo pa po možnosti praksa poslovodje v oddelku dokončne izdelave stekla. Za 3) daljša praksa mojstrova pomočnika za delo vseh vrst balonov.
Stanovanje zagotovljeno.
Poročje z življenjepisom in podatki o delu ter pogoji pošljite tovari v roku mesec dni po objavi tega natečaja. 247

KINO »KOMUNA«

Premiera ameriškega filma

»Z vragom so trije«

Tednik. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi Gene Kelly in Pier Angeli. Prodaja vstopnic od 9.30-11 ter od 14 dalje.



KINO »UNION«

Premiera slovenskega filma

»KRVAVA REKA«

Tednik. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi Stane Sever, Julka Starč, Franek Trefalt in Stane Potokar. Prodaja vstopnic od 9.30-11 ter od 14 dalje.



KINO »SLOGA«: ital. film »Slovo na postaji«. Tednik. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Ob 10 je matineja iste g. filma. V gl. vlogi: Jennifer Jones in Montgomery Clift. Predprodaja vstopnic od 9.30-11 ter od 14 dalje, za matinejo pa od 9 naprej.

KINO »SOCA«: ital. film »Slovo na postaji«. Tednik. Predstave ob 15, 18 in 20. Predprodaja vstopnic od 9.30-11 ter od 15 dalje.

KINO »LITOSTROJ«: franc. film »Zabave Pariza«. Predstava ob 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.

JESENICE »RADIO«: francosko-italijanski film »Graf Monte Christo«. I. del. Predstavi ob 18 in 20.

»LETNI KINO SVOBODA«: francosko-italijanski film »Graf Monte Christo«, I. del. Predstava ob 20.30.
CELJE »UNION«: amer. barvni film »Julij Cezar«. Predstavi ob 18 in 20. — »DOM«: amer. barvni film »Rudnik kralja Salomona«. Predstavi ob 18.15 in 20.15.
KRANJ »STORŽIČ«: amer. barvni film »Ljubimca iz New Orleansa«. V glavni vlogi Mario Lanza in Rita Moreno. Predstavi ob 18 in 19. Predstava ob 20 odpade. — »LETNI KINO PARTIZAN«: premiera argentinskega filma »Vojna Gauča«. Predstava ob 20. — »SVOBODA«: amer. barvni film »Robinson Crusoe«. Predstava ob 18.

UPRAVNI ODBOR KOMUNALNEGA USLUŽNEGA PODJETJA

IZOLA

razpisuje

za takojšen nastop mesto

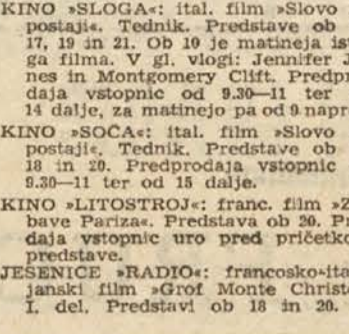
samostojnega računovodje

s srednjo strokovno izobrazbo in najmanj 5-letno prakso v gradbenem podjetju.

Plača po tarifnem pravilniku.

Družinsko stanovanje po potrebi preskrbljeno.

Ponudbe z življenjepisom, navedbo kvalifikacije in prakse je dostaviti naslovu najkasneje do 15. maja 1955.



KINO »TRIGLAV«

Angleški film

»Zeleni šal«

Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 13 dalje. Na programu samo še do 11. t. m.

KINO »ŠIŠKA«

Angleški film

»ZELENI ŠAL«

Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 14 dalje. Na programu samo še do 11. t. m.



GLEDALIŠČA

DRAMA

Ponedeljek, 9. maja: Zaprt.
Torek, 10. maja ob 20: Hellman: »Dežliška ura«. Abonma TSS I.
Sreda, 11. maja ob 20: Bruckner: »Eli-zabeta Angliška«. Abonma B.
Četrtek, 12. maja ob 20: Hellman: »Dežliška ura«. Abonma K.
Petek, 13. maja ob 15.30: Hellman: »Dežliška ura«. Abonma Petek I.
Sobota, 14. maja ob 20: Bruckner: »Eli-zabeta Angliška«. Izven in za deželje.

OPERA

Ponedeljek, 9. maja: Zaprt.
Torek, 10. maja ob 20: Mozart: »Don Juan«. Gostovanje D. Bernardiča basista iz Zagreba (Leporello).
Sreda, 11. maja ob 20: Smetana: »Prodana nevesta«. Abonma red E.
Četrtek, 12. maja ob 20: Strauss: »Kavalir z rožo«. Abonma red A.
Petek, 13. maja ob 20: Gounod: »Fausta«. Zaključna predstava za TSS.
Sobota, 14. maja ob 20: Strauss: »Kavalir z rožo«. Abonma red G.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Gledališka pasaža

Ponedeljek, 9. maja, ob 10.30: Plaut: »Dvojčka«. Zaključna predstava za društvo profesorjev Ljubljana okolica.
Torek, 10. maja ob 20: Roger Ferdinand: »3 + ena«. Abonma TSS I. Gostovanje SNG Trst.
Sreda, 11. maja ob 20.30: Roger Ferdinand: »3 + ena«. Abonma TSS II. Gostovanje SNG Trst.
Četrtek, 12. maja ob 20.30: Roger Ferdinand: »3 + ena«. Abonma Gradbeni tehnikum. Gostovanje SNG Trst.

Umrli so v Ljubljani

Marija Starčnik, gospodinja. Pogreb bo danes ob 15. uri na Viču.
Anton Marošič, mizar v pokloju. Pogreb bo danes ob 16. uri na Zalahu.
Karel Jeretin, učitelj v pokloju. Pogreb bo danes ob 16.30 na Zalahu.

Izmučen po dolgotrajni bolezni nas je zapustil naš

STANKO ŠKERL

Na zadnjo pot ga bomo spremili iz Nikolajeve veže na Zalahu v torek, dne 10. maja 1955 ob 16. uri.

Ljubljana, Zagreb, Trst, Maribor, Mur. Sobota, Praha 9. maja.

Zalužič: žena Lenka z otroki Tončkom, Brečo in Mojco, brat Zoran, sestre Kariuč, Lenka in Anica, ter družine Škerl, Lenard, Pinter, Kvas, Gorjup in ostale sorodstvo.

UMRL JE NAŠ SODELAVEC IN DOBRI TOVARIS

STANKO ŠKERL

direktor podjetja »JUGO-TRADE« na Dunaju

NA NJEGOVI ZADNJI POTI GA BOMO SPREMILI V TOREK, 10. MAJA, OB 4 POPOLDNE Z ZALAHU.

LJUBLJANA, 8. MAJA 1955.

Kolektiv podjetja »INTERTRADE«

SUDJELUJTE

IZLOŽBA KULINARSTVA I KULINARSKA NATJECANJA

UZORNI UGOSTITELJSKI OBJEKTI

TURIZAM I TURISTIČKI SPORTOVI

REVIJSKI PROGRAMI — ATRAKCIJE

SAJAM PROIZVODA ZA UGOSTITELJSTVO I TURIZAM

(50% popusta na željeznici i brodovima i 25% na avionima)

I. Izložba ugostiteljstva i turizma Jugoslavije

ZAGREBAČKI VELESAJAM 4.—12. VI. 1955.

POSJETITE

DELOVNI KOLEKTIV

**GRADBENEGA
PODIJETJA**

SLOVENJ GRADEC

čestita vsemu delovnemu ljudstvu
Jugoslavije k 10. obletnici osvoboditve!Izvršujemo vsa v gradbeno stroko spadajoča dela solidno
in po najnižjih cenah ● Se priporoča kolektiv

M-286

**MESTNA
KLAVNICA
KRANJ**ČESTITA K 10. OBLETNICI
OSVOBODITVE

K-144

Oglašujte v »Ljudski pravici«!

OBRTNO PODJETJE

»ZVEZDA« — Maribor, Tržaška cesta 6

sprejme

več dobrih mizarjev
in avtokleparjev

M-280

Delovni kolektiv gostinskega podjetja

**HOTEL »KOŠENJAK«
DRAVOGRAD**čestita vsem svojim gostom in delovnemu
ljudstvu k 10. obletnici osvoboditveSVOJIM GOSTOM NUDIMO TOPLA IN
HLADNA JEDILA, PRVOVRSTNA VINA
IN OSTALE PIJACE

M-285



Delovni kolektiv

sadno likerskega kombinata

FRUCTAL

AJDOVŠČINA

ČESTITA VSEMU DELOVNEMU LJUDSTVU
K 10. OBLETNICI OSVOBODITVE!

M-32

**ПРВА ИЗЛОЖБА**
ХЕМИСКЕ ИНДУСТРИЈЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

БЕОГРАД 8-16-V-ог

ДОМ »БРАГА СТАМЕНКОВИЋ«

Delovni in poslovni ljudje,
fakultete, srednje in stro-
kovne šole — ne zamudite
tega izrednega jubilejnega
pregleda kemične, predelo-
valne in druge sorodne in-
dustrije ter trgovine!

★

V posebnem najzanimivej-
šem delu razstavlja Inštitut
za nuklearne znanosti »Bo-
ris Kidrič« iz Vinče

★

ZA OBISKOVALCE IZ DR-
ŽAVE 25% POPUST NA
LETALIH, ŽELEZNICI IN
LADJAH

8770

INTERTRANS

mednarodni transporti

ČESTITA VSEMU DELOVNEMU
LJUDSTVU ZA 10. OBLETNICO
OSVOBODITVE

1706

**Tovarna
gumbov**

KAMNIK

čestita vsemu delovnemu
ljudstvu k 10. obletnici
osvoboditve!

M-44

»KONJUH«

KRANJ

ČESTITA
OB DESETI OBLETNICI
OSVOBODITVE!**OBČINSKI
LJUDSKI ODBOR
ZELEZNIKI**ČESTITA K 10. OBLETNICI OSVOBODITVE VSEM DELOVNIM
KOLEKTIVOM IN SVOJIM OBČANOM

K-147

**Splošni
projektivni biro
LJUBLJANA**čestita vsem svojim
poslovnim prijateljem
in delovnim kolektivom
k deseti obletnici
osvoboditve!

1702

**Občinski
ljudski odbor Cerklje**ČESTITA K 10. OBLETNICI OSVOBODITVE
VSEMU DELOVNEMU
LJUDSTVU, POSEBEJ PA SE SVOJIM OBČANOM

K-150

**Občinski ljudski odbor
ZALI LOG**ČESTITA
K 10. OBLETNICI
OSVOBODITVE
VSEM SVOJIM
OBČANOM!

K-146



Lesni kombinat Ilirska Bistrica



z obrati, ki so se mu priključili in sicer:

»Elektrožaga«

Trnovo pri Ilirski Bistrici ter obrat

»Mizarstvo«

ki je bilo do sedaj v sklopu Gradbenega podjetja »Sloga«, Ilirska Bistrica



čestita vsem delovnim kolektivom ter poslovnim prijateljem k

deseti obletnici osvoboditve



Vsemu prebivalstvu okraja in vsemu delovnemu ljudstvu naše domovine čestitamo k deseti obletnici osvoboditve

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR SLOVENJ GRADEC



DELOVNI KOLEKTIV

TOVARNE POLJEDELJSKEGA ORODJA IN LIVARNA

MUTA OB DRAVI

čestita vsemu delovnemu ljudstvu k 10. obletnici osvoboditve naše domovine

Proizvajamo: motike, rovnice, prekopne lopate, lopate, rudarske lopate, vile, grablje, trgovsko litino in strojno litino

DELOVNI KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODJETJA OZZ DRAVOGRAD



čestita vsemu delovnemu ljudstvu, posebno pa članom kmetijskih zadrug k 10. obletnici osvoboditve

Odkupujemo poljske pridelke in vse gozdne sortimente in oskrbujemo svoje članice (KZ) z reprodukcijskim materialom ter ostalim potrošniškim blagom

GRADBENO PODJETJE MEGRAD

LJUBLJANA, KOTNIKOVA ULICA 10

čestita vsem delovnim kolektivom k 10. obletnici osvoboditve



KOLEKTIV

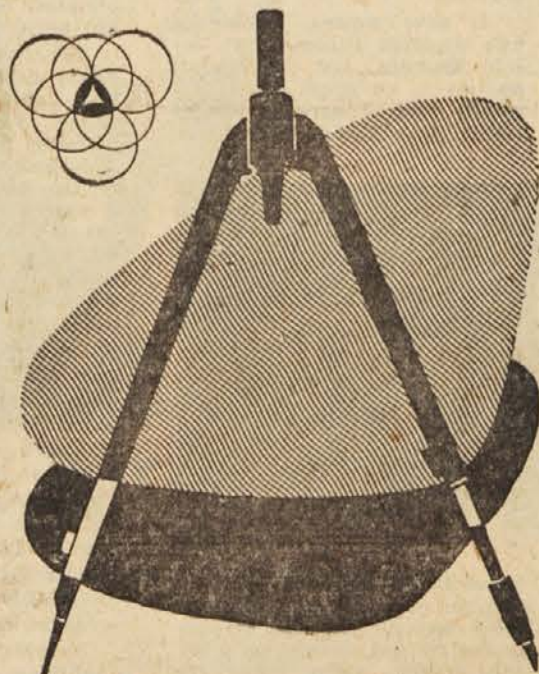
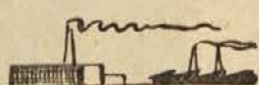
Papirnice Količevo

čestita k deseti obletnici osvoboditve



Gornjeradgonsko opekarniško podjetje Gornja Radgona

čestita vsem delovnim kolektivom k deseti obletnici osvoboditve. Priporočamo svojim odjemalcem svoje prvovrstne izdelke. Delovni kolektiv!



Kolektiv tovarne kovinskih in elektromehaničnih izdelkov

Niko Železniki

čestita k 10. obletnici osvoboditve

NAMESTO V OGENJ NA INOZEMSKI TRG

V prostorih nekdanje ladjedelnice Arrigoni v Izoli stojijo zdaj moderni mizarški stroji. Ob njih roke mladih deklet in starejših žena, pa tudi možakarjev oblikujejo les v vse mogoče oblike. Res da Izola nima neposrednega zaledja za surovine, pa ima zato drugo prednost. Trg je blizu. Trst in Italija bi kupila vse njihove izdelke. Toda v Tovarni lesnih izdelkov v Izoli ne prodajajo samo sosedom. Svoje proizvode pošiljajo tudi v Anglijo, Ameriko, Nemčijo itd.

Njihov prostor za les bi bil prej podoben skladišču podjetja Kurivo kot skladišču tovarne lesnih izdelkov. Vse, kar bi sicer šlo v ogenj, porabi tovarna v Izoli bolj smotno kot marsi-

Pri izdelovanju sestavnih delov za zložljive televizijske stolčke



kje. Kolesčki za sukanec, obešalniki raznih vrst, palice za obešalnike, držala za ščetke, hlačne sponke, kopita za otroške

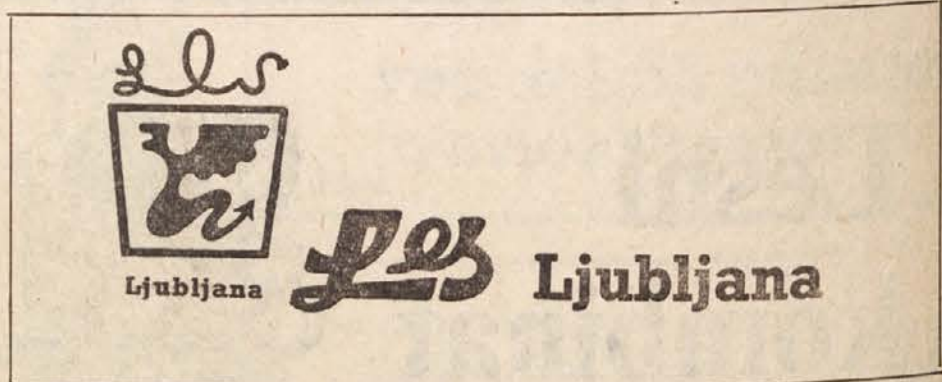
puške, televizijski stolčki — take in podobne reči izdelujejo v podjetju.

Delovno silo je bilo treba zaposliti in ob tej nalogi je rastlo podjetje ter se sprosti razvijalo. Tovarno so gradili, a je medtem že tekla proizvodnja in čeprav je kolektiv še mlad, ima že bogate izkušnje. Naročil imajo toliko, da jih komaj zmorejo. Število ljudi v podjetju se je v treh letih obstoja povzpelo do 150 in ne bo dolgo, ko bo zaposlilo okoli 300 delavcev.

Pred nedavnim so dali na trg nov zložljiv obešalnik, za katerega je neka angleška trgovina takoj sklenila pogodbo za vso možno proizvodnjo v enem letu. Zdaj imajo namen začeti izdelovati zložljive camping postelje, od česar si obetajo lep komercialni uspeh in še utrditi dober glas. Pa še nešteto načrtov imajo: povečati obrate, kupiti nove stroje, izdelovati nove proizvode in osvojiti nova tržišča.

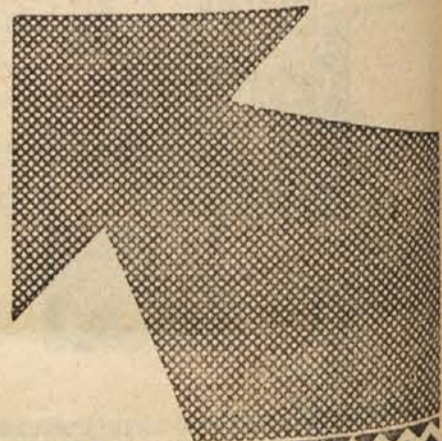


Na prostoru za les



LJUBLJANA
z vsemi poslovalnicami

iskreno čestita
k 10. obletnici
osvoboditve



Tri milijone metrov letno ...



Skoraj ni večjega podjetja pri nas, ki bi ob 10-letnici svobodne graditve ne pretehtalo svojega dela v povojnih letih, saj so to delo in uspehi plod požrtvovalnosti in iznajdljivosti samih kolektivov. Med naša večja industrijska podjetja moramo šteti tudi mehanično tkalnico »METKA« v Celju, ki dá na tržišče vsako leto nad 3 milijone metrov tekstilnega blaga. Če pregledamo arhiv iz predvojnega dela te tovarne in primerjamo podatke o predvojni storilnosti dela z današnjo, ugotovimo, da je bil storjen velik korak naprej, vsekakor tak, kakršnega kapitalistični lastniki ne bi nikoli dosegli. Ta storilnost je krepko dokumentirana v izboljšani kvaliteti izdelkov in asortimentu, ki se je v

destimirani ter popeltni za pižame in jutranje halje damasti v raznih barvah in širinah
inletni v vseh širinah
specialni inletni
blago za delovne obleke — (razne hlačevine, kepri, panama za letne obleke in tako dalje)

Proizvodni proces se odvija v tovarni v šestih osnovnih obratih: v pripraviljalnici, sukalnici, tkalnici, belilnici, barvarni in oplemenjevalnici.

Okupacija in stari lastniki so pustili vse oddelke v slabem stanju, tudi strojni park je po večini zastarel, tako da je bilo treba marsikaj izboljšati in nadomestiti z novim. Vsega seveda v nekaj letih ni bilo mogoče spremeniti in ima tovarna še velike načrte za modernizacijo obratov.

Iz slike vidimo, kakšna je bila prejšnja belilnica. Ni kazalo drugega, kot vse skupaj podreti in na istem mestu postaviti novo. Tovarniški strojni tehnik Tine Kolenc je z lastno

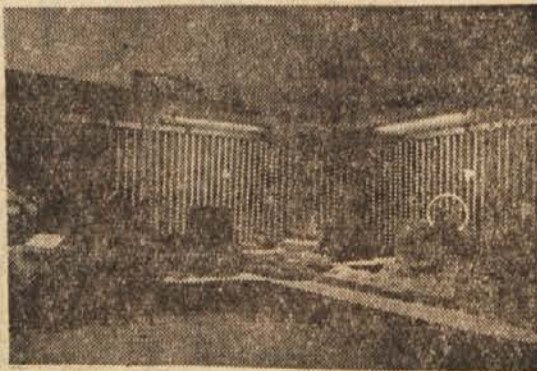
boljšave je, da so dobili stroji namesto litoželezne konstrukcije betonsko in da niso obiti z dragimi češkimi ploščicami, temveč z domačim polivinilom. Valji na pralnih strojih niso več leseni, temveč so z gumo prevlečene Manesmanove cevi.

Nemčije ali Italije. Sami so skonstruirali jiggre ter s tem prihranili velika devizna sredstva. Prva figgra pravkar menirajo. Letos bodo restavriral vso barvarno, predvsem zaradi zboljšanja delovnih pogojev. Grlo tovarne je sušilni raz-

marsikaj bo pač odvisno od investicijskih sredstev, podjetje v kvaliteti izdelkov nima konkurence. V računovodstvu pa vedo povedati, da dolžniki prepočasno plačujejo fakture, kar seveda povzroča pomanjkanje razpoložljivih finančnih sredstev.

Končno naj omenimo še to značilnost: ves tekstilni bazen s tovarnami v Preboidu, Sempetru, Zalcu in Celju nima niti ene predilnice! Vse te tovarne so navezane na prejo iz daljnega Stipa, iz Skofje Loke in drugod, kar seveda zaradi oddaljenosti podražuje proizvodnjo. Tovarne imajo že predloge za izboljšanje situacije in upajo, da bo tudi ta težava kmalu odstranjena.

Sedem sto ljudi je zaposlenih v »METKI« in prav toliko se jih trudi za čim večje proizvodne uspehe, ki so in bodo v korist ter ponos njim samim in naši socialistični domovini.



Izdelki »Metke« razstavljeni na Mariborskem tednu

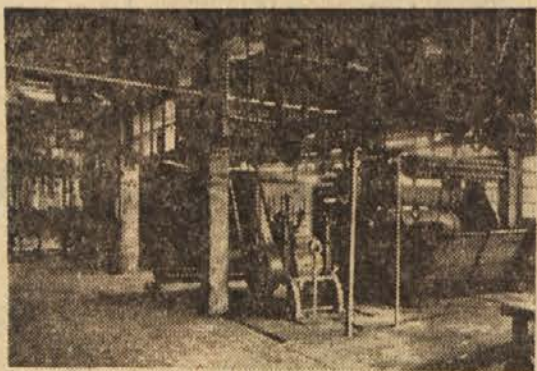
Konstrukcija se je tako dobro obnesla, da so si jo ogledale vse večje tkalnice v državi.

Tovarna trpi zaradi pomanjkanja prave vode. Je pretrda, ima 24° N in vsebuje preveč železa. Najprimernejša bi bila Ložnica, ki je okrog 1200 m oddaljena od podjetja in je mehka ter ne vsebuje železa. Z njo bi rešili kvaliteto beljenja in barvanja, v kotlovnih napravah pa se ne bi nabiralo toliko kotlovec. Kotlovne naprave čistijo drugod normalno vsaki dve leti, v »METKI« pa jih morajo čistiti vsake tri mesece. Načrti za vodovod iz Loznice so že gotovi. Stroški bi znašali okrog 20 milijonov din. Istočasno nameravajo zgraditi biološko čistilnico za odpadne vode, kar pa je vezano na pogoj, da se razširi mestna kanalizacija. Tovarna bi rada povečala tudi vodomehčalne naprave in jih izpopolnila, vendar zaenkrat nima sredstev.

Največji problem podjetja je izrabljenost barvarskih aparatov za barvanje preje. Sedanjí bodo zdržali komaj še kako leto, nove pa je mogoče dobiti le iz

penjalni stroj, ki je zastarelega tipa in ne zdrži kapacitete, tkalnice. Zato ostane vsako leto ca. 10 % proizvodnje nedovršene. Z novim strojem bi dvignili proizvodnjo za 500.000 metrov in obenem zboljšali kvaliteto, kajti sedaj so prisiljeni izpustiti enkratno sušenje.

Kljub naštetim težavam, ki jih bodo postopoma odpravili,



Belilnica ob osvoboditvi

zadnjem času okrepil z izdelavo balonske svile za dežne plašče in njej sličnim sangentom. Najznačilnejši proizvodi »METKE« so sledeči:

popeltni za moške srajce in ženske bluze, gladki in

konstrukcijo bistveno izboljšal strojne naprave, z realizacijo svoje zamisli zmanjšal stroške za dve tretjini, dosegel na pralnih strojih večjo kapaciteto, zmanjšal količino odpadkov in neprimerno zboljšal delovne pogoje. Osnovna značilnost iz-



Nova belilnica, ki so jo zgradili leta 1953

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR Celje



čestita vsemu delovnemu ljudstvu k

**10. OBLETNICI
OSVOBODITVE**

in jim želi obilo zmag pri graditvi socializma



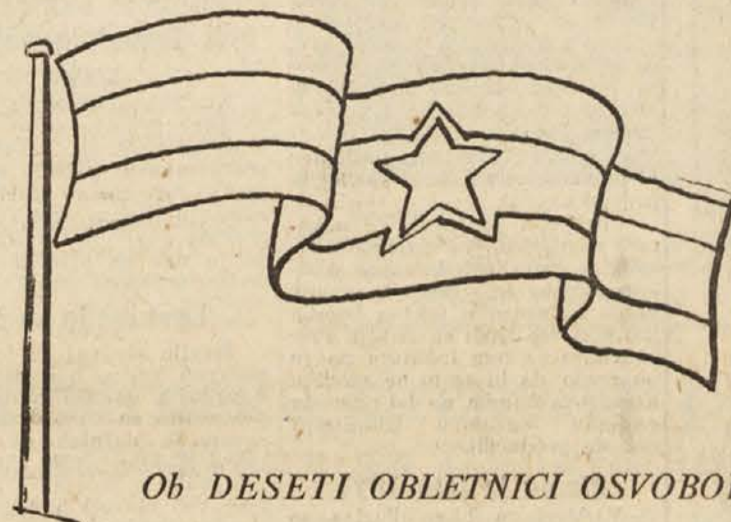
DELOVNI KOLEKTIV
**MESTNE KLAVNICE
CELJE**

čestita vsemu delovnemu ljudstvu k
10. obletnici osvoboditve
in mu želi še obilo uspehov pri
graditvi socializma

KOLEKTIV
**TOVARNE »AERO«
CELJE**

ČESTITA VSEM KOLEKTIVOM K

10. OBLETNICI
OSVOBODITVE



Ob **DESETI OBLETNICI OSVOBODITVE**

čestitajo vsem občanom in ostalemu delovnemu ljudstvu
široj domovine

**Mestni ljudski odbor
Mestni odbor SZDL in
Mestni komite ZKS**

C E L J E

**OKRAJNI
ODBOR SZDL
OKRAJNI
KOMITE ZKS**



**OKRAJNI ODBOR
ZVEZE BORCEV**

OKRAJNI KOMITE LMS

CELJE



ČESTITAJO K

**DESETI OBLETNICI
OSVOBODITVE**

VSEMU DELOVNEMU LJUDSTVU



DELOVNI
KOLEKTIV
PODJETJA

»MLEKO« • SEZANA

čestita vsem proizvajalcem in odjemalcem
k DESETI OBLETNICI OSVOBODITVE
in jim želi nadaljnjih uspehov
v povečanju proizvodnje

Čestitamo vsem delovnim
kolektivom k
DESETI OBLETNICI OSVOBODITVE

KOLEKTIV

**LESNE INDUSTRIJE
DOMŽALE**



Kobilarna v Turnišču pri Ptujju je vzgojila nad 90 čistokrvnih kasačev



Gojenke pri praktičnem pouku na kmetijski šoli v Turnišču

Nedaleč od Ptujja je na velikem posestvu republiška kobilarna Turnišče, ki je edina kasaška kobilarna v Jugoslaviji. Konjerejstvo ima v Ljutomerškem okraju že stare tradicije. Že leta 1885 je začel Amerikane Lipit von Waren gojiti na današnjem posestvu ameriške kasače. Njegovi konji so se izkazali na raznih evropskih dirkališčih, zlasti na Dunaju in v Budimpešti. Že takrat je imel stalno okrog 30 konj. Ko je leta 1933 umrl, je kobilarna razpadla. Šele leta 1946 so jo zopet obnovili, vendar takrat še za rejo mrzlokrvnih konj (Noričan, Beigtjec). Po letu 1948 so ob pomoči ljudske oblasti začeli gojiti zopet toplokrvne konje (kasače) in od takrat kobilarna čedalje bolj napreduje. Zdaj ima že nad 90 konj, samih čistih kasačev, dobro selekcioniranih. Pokazali so se

že tudi prvi športni uspehi. Leta 1950 je žrebec Animo dosegel prvo jugoslovansko zmago v Beogradu s časom 1:23,3, kar je velik uspeh, saj se njegov čas že približuje inozemskim. Zdej pa so konji že popolnoma sposobni za nastope v tujini; manjka samo denarja za dobro opremo. Največ zaslug pri vzgoji mladega kadra ima stari mojster Stefan Kučera, ki je vzgojil že vrsto prvovrstnih mladih vozačev. Najboljši med njimi so Jernej Bolkovič, Miha Pajnikha in Franc Kramperhar. Vzrejo konj pa vodijo inž. Branko Lovše, direktor Franc Belšak in Stefan Tkačev.

Ljutomerski kasači pa imajo poleg športnih tudi delovne sposobnosti. Mrzlokrvni konj je bil prepočasen, zdaj stremijo za toplokrvnimi, to je ameriškimi kasači, ker na ta način dobijo hitrega in delovnega konja. Letos so kupili krasnega francoskega kasača Dauvilla, ki je bil nabavljen iz tristranske pomoči.

Kot pregled enoletnega dela je vsako leto v kobilarni Turnišče velika konjerejska in športna revija. Letos je bila 24. aprila. Na njej so nam pokazali najlepše kasaške žrebce in plemenske kobile. Zlasti novi konj Deauville iz Francije je žel veliko občudovanja številnih gledalcev. Nato pa so bile razne dirkalne vožnje za 2, 3, 4, 5 in večletne kasaške konje. Na koncu so se pomerile še članice in mladinke iz kluba za konjski šport v Ptujju v ravni galopski dirki.

Kobilarna je vezana na veliko posestvo, da se laže vzdržuje. Potrebno pa bi bilo zgraditi še nov konjski hlev, skladišče in stanovanja za uslužbence. Na posestvu je tudi splošna kmetijska šola. Gojenci spoznavajo načela naprednega kmetijstva, svoje znanje pa utrjujejo s praktičnim delom na posestvu. Ob koncu drugega šolskega leta bodo imeli v okraju že 65 absolventov te šole. Če pojde tako dalje, nam bo šola dala v desetih letih 350 do 400 absolventov. S. D.



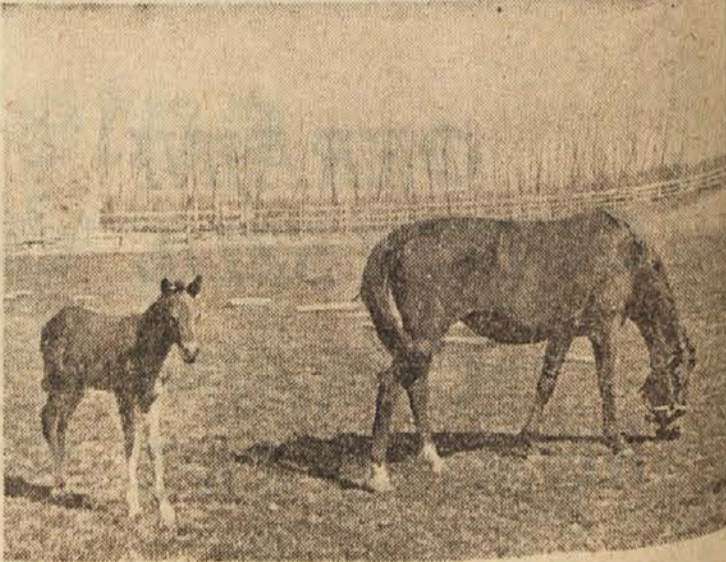
Dve lepi enoletni kasaški kobili



Dirka triletnih kasačev na reviji v Turnišču 24. aprila 1955. Konji so že stirenirani in bodo zato odšli na dirkališče v Beograd



Čreda se na klic vrača v hlev



»Jagoda De« z žrebičko, staro 8 dni

Radioaktivnost še ni nevarna

Upravnik angleškega inštituta za atomske raziskave v Harwellu, Nobelov nagradjenec sir John Cocherot, je pred znanstvenim odborom Spodnjega doma izjavil, da je radioaktivno okuženje sveta po poskusih z atomskimi in vodikovimi bombami tako neznan, da se ni treba bati nobenih posledic. Nevarne posledice bi imela samo tisočkrat močnejša radioaktivnost.

Cocherot je rekel, da nekateri mislijo, da bi dosegla uporaba kobalta pri izdelavi vodikove bombe še strašnejši učinek in da bi utegnila takšna bomba iztrebiti vse ljudi na zemlji. Pročevanje na tem inštitutu pa je pokazalo, da bi se to ne zgodilo. Kobaltova bomba ne bo prinesla svojemu blaznemu izumitelju nobene prednosti.

Pisma iz leta 1871

V Merlunu blizu Pariza so otroci med igranjem potegnili iz Seine kovinasto škaflo, v kateri so našli 20 v svežnji zvezanih pisem, naslovljenih na prebivalce Pariza. Takrat, leta 1871, so Prusi oblegali Pariz. Pisma so pisali ljudje s podeželja. Kovinasto škaflo s pismi so vrgli v reko v upanju, da jo bo voda odnesla skozi pruske bojne črte in da bo dosegla oblegano glavno mesto. Skaflo pa se je najbrž nekeje zataknila in našli so jo

šele zdaj. Pisma so frankirana s starimi znamkami po 10 in 15 centimov.

Rak posledica nečistega zraka

Ameriški patolog dr. Kotin je na posvetovanju zdravnikov izrazil mnenje, da je treba pripisati raka na pljučih nečistemu zraku. Nevarni so zlasti dim in razni plini. Dr. Kotin je delal poskuse štiri leta in zdaj pravi, da je rak na pljučih bolj posledica nečistega zraka.

Levkemija se širi

Število obolenj za levkemijo, nevarno krvno boleznijo, se je v zadnjih desetih letih v ZDA pomnožilo za 70%, v nekaterih evropskih deželah pa celo za 165%. Od leta 1942 do 1951 je zahtevala ta bolezen v ZDA petkrat več človeških žrtev kakor otroška paraliza.

Preplah v londonskem Toweru

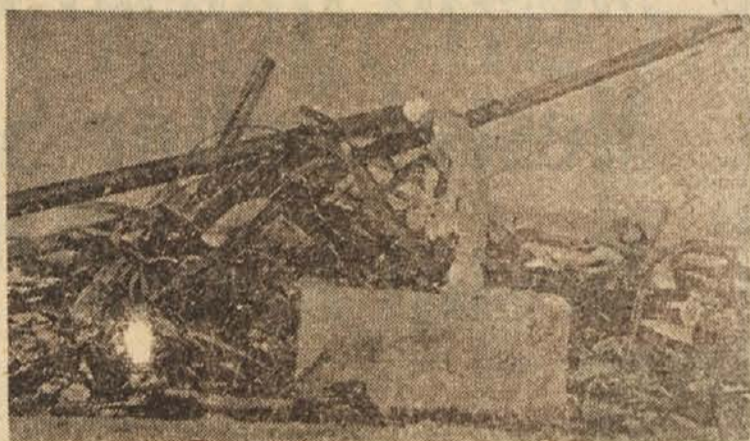
Prejšnji teden v noči od torka na sredo je nastal v londonskem Toweru velik preplah. Zabrneli so zvonci električne signalne naprave v obokanih prostorih, kjer so shranjeni angleški kronski dragulji. Takoj je prihitela po Temzi policija z r stornimi čolni. Skupina krimi-

nalnih uradnikov je preiskala vse posl pje. Naposled se je pokazalo, da ne gre za tatvino. Zelo občutljive signalne naprave so se namreč sprožile same po sebi.

Zadnjič je vlomil tat v te dobro zavarovane prostore leta 1671. Nekaj draguljev je že imel pripravljanih, da bi jih odnesel, pa so ga pravočasno zgrabili. Takratni angleški kralj Karel II. pa ga ni dal usmrtiti, marveč mu je celo podaril lepo posestvo, tako je občudoval njegovo predrznost.

Barvna televizija v medicini

Ameriški vojaški zdravniki so napravili zanimiv poskus z barvno televizijo. Mikroskopske posnetke tkiva, izrezanega na operacijski mizi iz telesa nekega bolnika, so televizijsko prenesli iz Philadelphije v Baltimor. Tam so zdravniki napravili diagnozo, da bi ugotovili, ali je na tkivu videti sledove raka. Poskus se je obnesel. Zato bodo ameriške vojaške bolnišnice v kratkem povezali z omrežjem barvne televizije.



Na tej sliki vidimo ostanek skoro 50 m visokega železnega stolpa po atomski eksploziji na visoki planoti Yucca — en sam kup zvitega železa...



Prvi obhod po nov lomu



Dvakratna varnost



»Sijajno, ljubček, že spet vozi!«



»Ali sem pritisnila na pravi gumb, ljubček?«

Hotel VICKI BAUM

ROMAN Šangaj

147

Naključje je hotelo, da je postal ta dogodek zelo važen. Primeri, da je avtomobilist povozil pešca, niso bili nič posebnega in nihče se ni zmenil zanje, kajti samo s kršitvijo vseh prometnih predpisov je lahko B. G. Čangov šofer pokazal, kolikšen je ugled njegovega gospodarja, toda tokrat je bilo drugače. Pokazalo se je namreč, da je lahko tudi povoženi del užival ugled. Železniški čuvaj je imel zveze, segajoče v prometno ministrstvo. Pripadal je spoštovanemu in vplivnemu rodu Wu, in čeprav se je potikal samo po skrajnem robu te družine, je to vendar zadostovalo, da bi ga usposobilo za velikansko izsiljevanje, če bi mati in otrok umrli. Doktorju Hainu se je bilo treba zahvaliti, da do tega ni prišlo, in bankir se je izkazal hvaležnega.

Doktorju Hainu so odkazali sobo na zadnji strani Hotela Šangaj in odtlej je veljal za hotelskega zdravnika. Kdaj pa kdaj je dobil celo pacienta, ki je dobil grižo in ki se je bal, da je kolera; ena izmed srbečih infekcij od prahu, ki jih je bil poln Šangaj. Preprost in zamotan maček po krokanju. In kdaj pa kdaj kakka dama, ki je zaužila preveč veronala, da bi zastrašila svojega ljubčka. Za Kurta pa je dobil službo pianista v plesnem baru na

strešnem vrtu. Tam je delal izmenoma z nekim zamorcem, ki je sinkopiral ritme jaza, vtem ko je sam igral francoske tange in dunajske valčke, če so jih zahtevali sentimentalni, pijani ali zaljubljeni svetovljani. Stanoval je v bedni, tesni sobici brez oken in prejel večerjo in petnajst šangajskih dolarjev tedensko. Ponoči je igral, podnevi pa spal. Če je nanese, da so odšli zadnji gostje zgodaj domov, se je odpeljal v Hapej in kadil opij. Saj je vseeno, je pomislil.

Deset tednov prej je pripeljal B. G., veliki mož Šangaja, v bar dve majhni Kitajki, Meilan in njeno sestro. Kurt se je zdrnil in se pri pričal zaljubljen v Meilan — če lahko imenujemo zaljubljenost rahli nemir, ki ga je začutil, ko je zagledal njeno vitko gazeljo postavlo. Od evrazijskega plačilnega je zvedel za Meilanin naslov in življenjske razmere. Stanovala je s svojo Amah v zanemarnem gostaškem stanovanju v Yangtsevo. Se preden je bankir odpotoval, sta se že razumela, čeprav je bilo njuno pomenkovanje sestavljeno iz samogovorov v različnih jezikih. Kurt je napel vse sile in posrečilo se mu je, da se je odvadil kaditi opij. Kdor lahko preživi štiri dni brez opija, je ozdravljen, so govorili v Šangaju. Tisti štirje dnevi so bili strašni. »Gretchen«, je dejal Kurt šestega dne, — kajti s Kitajci je govoril načeloma samo nemški, — »Gretchen, ne veš, kakšna nebesa sem opustil tebi na ljubo. Morala se boš zelo potruditi, da se mi boš oddolžila.« Meilan se je smeje privila k njemu, in šest tednov je bilo v Kurtovem zavoženem življenju vse bolje, čeprav ne dobro. Zdej pa je to minilo. Meilan je položila svojo lepo svilenko obleko breskove barve v kovček, jo pogladila z nežnimi rokami in zasukala ključek.

»No torej — pa z bogom —« je rekel Kurt in hitro odšel. Amah je v temni prednji sobi iztegnila roko in zahtevala darilo. »Moj zadnji dolar, spoštovana dama,« je dejal Kurt in odšel. Hiša je

imela ozke, okrog majhnega dvorišča speljane galerije, štiri nadstropja drugo nad drugim so bila podobna celicam v čebelnem ulju. Smrdelo je po kitajsko, po pomijah, po prismojenem olju, kadilnih paličicah, po česnu, po starih oblekah. Stopnišče je bilo ozko, strojno in temno. Spodaj v uličici je spal kuli, ki je pred dvema urama pripeljal Kurta sem. »Vstani, Franc,« je zaklical Kurt in stresel rikoš. Yen se je takoj zbudil in ga pozdravil s širokim smehom, ki mu je napel kožo na ličnicah. »Človek božji, kakšen pa si že spet,« je pripomnil Kurt in premeril s pogledom koščeno postavo v raztrgani obleki. »Gospod išče hotel?« je vprašal Yen. »Uganil si, Franc,« je odgovoril Kurt in sedel v rikoš. »Poišči hotel, kar se da hitro.«

Yen je spravil pismo nazaj, vpregel svoje roke v ojnice in privlekel na dan culico, iz katere je vzel umazano in oguljeno pismo v zmečkanem ovitku. Razprostrl ga je pred Kurtovim obrazom in se v pričakovanju ozrl na Kurta. Kurt je pogledal kitajske znake in odkimal z glavo. »To si mi pokazal že trikrat, Franc, pa še zmeraj ne znam prebrati,« je rekel; »zdej pa pot pod nogo, hop-hop.«

Yen je spravil pismo nazaj, vpregel svoje roke v ojnice in zdiral po cesti. Bilo je vroče, zgodnje popoldne. Pred hotelom je Kurt polskal v žepu dvajset centov in jih dal kuliju. Yen jih je vzel brez ugovora, kajti Kurt je bil njegov redni potnik. »Mojster,« je rekel tiho, ko je hotel Kurt stopiti pod hladno stebrišče, s katerim je bil obdan Hotel Šangaj. »Barantala ne bova, Franc,« je dejal. Toda Yen je prišel za njim in mu zastavil pot. »Gospod?« je rekel. »Ali radi zahajate v opijev bar? V zelo dober opijev bar?«

Kurt ga je potisnil od sebe in odšel naprej, ko da ni ničesar slišal. Ta kuli ga je prvokrat odpeljal v opijevu beznico v Hapeju.